

9 ΣΕΠΤ. - 20 ΟΚΤ. 2024

NEON

space of
together
ness

ΕΘΝΙΚΟΘΕΑΤΡΟ

Ευχαριστούμε το Εθνικό Θέατρο
για την ευγενική παραχώρηση
του χώρου Σχολείον της Αθήνας -
Ειρήνη Παπά

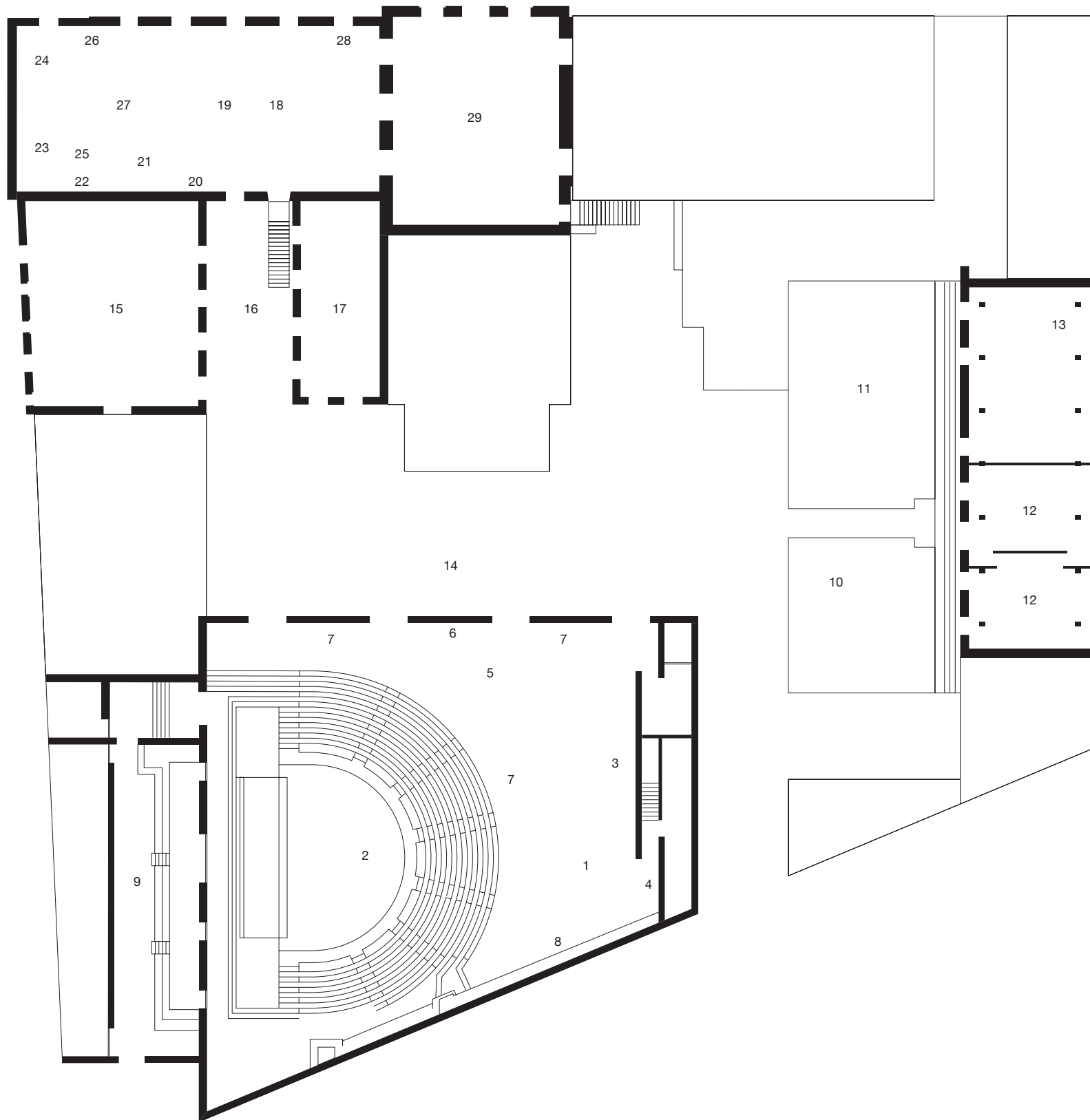
space of together ness

Igshaan Adams
Taysir Batniji
Enri Canaj
Døcumatism
Mona Hatoum
patricia kaersenhout
Μενέλαος Καραμαγγιώλης
Bouchra Khalili
Grada Kilomba
Tarik Kiswanson
Sophie Kovel
Καλλιόπη Λεμού
Μαρία Λοϊζίδου
Małgorzata Mirga-Tas
Στέλλα Νάστου
Κώστας Ρουσσάκης
Γεωργία Σαγρή
Αντρέα Τζούροβιτς
VASKOS
Μαριάννα Χριστοφίδου

Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου |
Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά

Τετ. & Κυρ. | 11.00-19.00
Πεμ.-Σαβ. | 12.00-20.00

Είσοδος Ελεύθερη

- 29 Igshaan Adams
- 24 Taysir Batniji
- 22 Enri Canaj
- 13, 15, 17 Documatism
- 27, 28 Mona Hatoum
- 1, 23 patricia kaersenhout
- 2 Bouchra Khalili
- 13 Μενέλαος Καραμαγγιώλης
- 9 Grada Kilomba
- 21 Tarik Kiswanson
- 3, 4 Sophie Kovel
- 5 Καλλιόπη Λεμού
- 10, 16, 25 Μαρία Λοϊζίδου
- 6, 7, 8 Małgorzata Mirga-Tas
- 26 Στέλλα Νάστου
- 14 Κώστας Ρουσσάκης
- 12 Γεωργία Σαγρή
- 11 Αντρέα Τζούροβιτς
- 20 VASKOS
- 18, 19 Μαριάννα Χριστοφίδου

space of togetherness

Η έκθεση *space of togetherness* παρουσιάζει ένα σύνολο ιστοριών που εστιάζουν στο σημείο όπου διασταυρώνονται οι φυλές, οι πολιτικές και τα δικαιώματα ατόμων και κοινοτήτων. Διερευνά το πώς η μετανάστευση, η μετακίνηση ανθρώπων και ιδεών επιτρέπει την πολιτιστική αλληλεπίδραση και ανταλλαγή και διαμορφώνει την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο σε έναν «χώρο ροών», συνεχούς κίνησης και εναλλαγής. Ερευνά πώς οι καλλιτέχνες και οι διακριτές φωνές τους μας παρακινούν στον παρόντα χρόνο να αμφισβητήσουμε και να επανεξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο εξιστορούνται οι ιστορίες του παρελθόντος. Τα έργα τους μας προτρέπουν να συνυπάρξουμε σε έναν κοινό τόπο, όπου αναλογιζόμαστε τις αδικίες της εποχής μας και μεριμνούμε για ένα πιο δίκαιο μέλλον.

Η έκθεση περιλαμβάνει πρόσφατα και παλαιότερα έργα καλλιτεχνών όπως οι Taysir Batniji, Enri Canaj, Døcumatism, Mona Hatoum, patricia kaersenhout, Μενέλαος Καραμαγγιώλης, Bouchra Khalili, Grada Kilomba, Tarik Kiswanson, Sophie Kovel, Καλλιόπη Λεμού, Małgorzata Mirga-Tas, Στέλλα Νάτσου, Γεωργία Σαγρή, VASKOS, μαζί με πέντε νέα έργα τα οποία ανατέθηκαν στον Igshaan Adams, τη Μαρία Λοϊζίδου, τον Κώστα Ρουσσάκη, τον Αντρέα Τζούροβιτς και τη Μαριάννα Χριστοφίδου ειδικά για την έκθεση.

Η έκθεση πραγματοποιείται στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου | Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά, ένα δυναμικό κόμβο καλλιτεχνικών πρακτικών που φέρνει σε επαφή σπουδαστές και ερμηνευτές με διαφορετική καταγωγή και κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο. Η Δραματική Σχολή, η οποία ιδρύθηκε το 1930 ταυτόχρονα με το Εθνικό Θέατρο, λειτουργεί ως θεσμός εκπαίδευσης και εργαστήριο δημιουργικής αναζήτησης και προοδευτικών ιδεών. Η σημερινή οδός Πειραιώς, όπου βρίσκεται η Σχολή, σχεδιάστηκε τη δεκαετία του 1830 στο πλαίσιο του νέου πολεοδομικού σχεδιασμού της Αθήνας. Εκτείνεται σε μήκος εννέα χιλιομέτρων και ακολουθεί την ίδια διαδρομή με τα Μακρά Τείχη της αρχαιότητας τα οποία ένωναν το κέντρο της Αθήνας με το λιμάνι του Πειραιά. Αυτή η άμεση σύνδεση με το λιμάνι την κατέστησε στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ελκυστική τοποθεσία για νέες βιομηχανικές μονάδες, όπως εργοστάσια χημικών, μετάλλων και τροφίμων, κλωστούφαντουργίες, συνεργεία και αποθήκες. Αρκετές από αυτές συνέχισαν να λειτουργούν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990· ορισμένες παραμένουν μέχρι σήμερα. Καθώς η οδός Πειραιώς γινόταν το κέντρο της οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης της Ελλάδας, στην περιοχή εγκαταστάθηκαν, και δημιούργησαν γειτονίες, γηγενείς, προσφυγικοί και μεταναστευτικοί πληθυσμοί της εργατικής τάξης που αναζητούσαν ευκαιρίες απασχόλησης.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990, η Ελληνίδα ηθοποιός Ειρήνη Παπά ξεκίνησε τη μερική ανακαίνιση των κτιρίων στην οδό Πειραιώς 52, με όραμα ένα θέατρο που θα ονομαζόταν «Σχολείον της Αθήνας». Ο αρχιτέκτονας Μάνος Περράκης αναδιαμόρφωσε τη βιομηχανική αρχιτεκτονική των αρχών

του 20^{ου} αιώνα, δημιουργώντας μια σύγχρονη θεατρική εγκατάσταση που συνδύαζε το παρελθόν με το παρόν σε έναν νέο χώρο δημιουργικότητας.

Στην έκθεση *space of togetherness*, έργα μεμονωμένων καλλιτεχνών παρουσιάζονται μαζί με αυτά καλλιτεχνικών συλλογικοτήτων για να παρουσιάσουν κοινωνικές ιστορίες που αμφισβητούν τα στερεότυπα. Η έκθεση διερευνά τις προκαθορισμένες ιδέες και τις προκαταλήψεις της σύγχρονης κοινωνίας για τον ρατσισμό, την κοινωνική κινητικότητα, τα δικαιώματα των μεταναστών και το πώς αναπτύσσεται αίσθηση του ανήκειν, η συνύπαρξη, μέσα από τη διαφορετικότητα της τάξης, της φυλής, του φύλου. Καλλιτέχνες που έχουν βιώσει οι ίδιοι τη μετανάστευση, γίνονται ισχυροί αφηγητές. Το έργο του φωτογράφου Enri Canaj «είναι μια σειρά από περάσματα από τον κόσμο όπως είναι σε έναν κόσμο της προσδοκίας». Ο Αντρέα Τζούροβιτς ήρθε στην Ελλάδα από την πρώην Γιουγκοσλαβία μόλις 12 ετών, κατά τη διάρκεια της σύρραξης του 1999. Ανατρέχει σε προσωπικές, αιγιματικές και χιουμοριστικές παιδικές αναμνήσεις, εξετάζει την απρόβλεπτη συνθήκη της μνήμης, τη σχέση μεταξύ «παιχνιδιού» και «σύγκρουσης» και αποκαλύπτει μέσω του ήχου, μια συλλογική ιστορία που διαμορφώθηκε από τον πόλεμο, την απώλεια και το τραύμα.

Η πολιτική της μνήμης επανέρχεται στο έργο της Μαριάννας Χριστοφίδου, *Restor(y)ing Waters* (2024), που δημιουργήθηκε ειδικά για την έκθεση και για το οποίο η καλλιτέχνη συνεργάστηκε στενά επί αρκετούς μήνες με γυναίκες που συνδέονται με το Δίκτυο Μέλισσα, έναν μη-κερδοσκοπικό οργανισμό, στην Αθήνα. Οι μαρτυρίες τους από το Αφγανιστάν, το Κονγκό, την Αίγυπτο, την Γκαμπόν, τον Λίβανο, τις Φιλιππίνες και την Ουκρανία διαπλέκονται με φωνητικούς αυτοσχεδιασμούς από την Ελληνίδα συνθέτρια και ερμηνεύτρια Σαβίνα Γιαννάτου για να δημιουργήσουν συλλογικούς τόπους ακρόασης. Η Sophie Kovel εξετάζει στο έργο της τη δημόσια σφαίρα και τη σημερινή διάβρωσή της από τις εθνικιστικές φασιστικές πολιτικές, εντάσσοντας αυτά τα σύγχρονα ακροδεξιά κινήματα σε μια μακρότερη ιστορία αποικιοκρατικής βίας. Η Døcumatism, μια συλλογικότητα κινηματογραφιστών, καλλιτεχνών, επιμελητών, ιστορικών, κοινωνικών λειτουργών, ερευνητών και εκπαιδευτικών που δραστηριοποιούνται στη γειτονιά της Κυψέλης, παρουσιάζει το *the AfroGreeks*, ένα συλλογικό κοινοτικό έργο σε εξέλιξη για την αφρικανική διασπορά στην Ελλάδα.

Οι χειροποίητες υφαντές εγκαταστάσεις και ταπισερί του Igshaan Adams πραγματεύονται πολύπλοκες προσωπικές και κοινοτικές ιστορίες οι οποίες αντανακλούν την ταυτότητά του ως queer άτομο με μικτή φυλετική καταγωγή και θρησκεία που μεγάλωσε στο Bonteheuwel, ένα φυλετικά διαχωρισμένο τμήμα του Κέιπ Τάουν κατά τη διάρκεια του apartheid. Η έκθεση συγκεντρώνει μια επιλογή από παλαιότερα έργα του και μια νέα ανάθεση, που θα εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της έκθεσης, ενεργοποιώντας τον εκθεσιακό χώρο με χορευτές από τη Νότια Αφρική και την Ελλάδα.

Το έργο της Małgorzata Mirga-Tas λειτουργεί ως μαρτυρία ενός αγώνα για ίσα δικαιώματα. Ενσωματώνει τη ζωή και τον πολιτικό ακτιβισμό, απηχώντας το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του 1960 που διακήρυττε ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό». Από τη σκοπιά της Ρομά καταγωγής της και του «μειονοτικού φεμινισμού», το έργο της υποστηρίζει τη δύναμη των γυναικών και προσφέρει μια σπάνια ευκαιρία να δούμε τους Ρομά με τους δικούς τους όρους, τόσο ως σύγχρονη κοινότητα όσο και ως λαό με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Δημιουργεί σύνθετες υφασμάτινες επιφάνειες με υλικά που συλλέγει από την οικογένεια και τους φίλους της -κουρτίνες, κοσμήματα, πουκάμισα και σεντόνια- και τα οποία γίνονται «μικροφορείς» ιστορίας, μεταφέροντας τις στενές συνδέσεις και τις προηγούμενες ζωές τους στο έργο της.

Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου και του Οκτωβρίου 2024, η έκθεση δημιουργεί ένα μοναδικό ζωντανό εργαστήριο μέσα από τη συνύπαρξη των δραστηριοτήτων της Δραματικής Σχολής, της έκθεσης και ενός ευέλικτου δημόσιου προγράμματος που φέρνει σε επαφή άλλους οργανισμούς, καλλιτέχνες, ακαδημαϊκούς και φορείς χάραξης πολιτικής. Στο κέντρο της Δραματικής Σχολής καλούμε τους ανθρώπους να καθίσουν, να συναντηθούν και να συζητήσουν γύρω από το έργο του Κώστα Ρουσσάκη, ένα τραπέζι μήκους 27 μέτρων με 90 σκαμπό που το καθένα φέρει ένα γλυπτό γράμμα. Αν διαβαστούν σε διαδοχή, σχηματίζουν τέσσερις στίχους από το ποίημα *Αγγίζοντας αυτή τη νεότητα* του Νίκου Καρούζου, ποιητή της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Αυτοί που μαζεύονται γύρω από το τραπέζι του Ρουσσάκη φέρνουν τις δικές τους γνώσεις, ιδέες και εμπειρίες -και ίσως και διαφορετικές φωνές- που συγκλίνουν στην απόρριψη της λογοκρισίας της φαντασίας και δημιουργούν έναν χώρο εξερεύνησης ιδεών για τον αμοιβαίο σεβασμό, τη συμπόνια και τη φροντίδα.

Ακόμη και όταν δεν συμφωνούμε, μπορούμε να βρούμε έναν τρόπο να ακούσουμε, να κατανοήσουμε και να ζήσουμε ο ένας με τον άλλον.

Ελίνα Κουντούρη
Διευθύντρια NEON

Igshaan Adams

γενν. 1982
Κέιπ Τάουν, Νότια Αφρική

Ο Igshaan Adams ζει και εργάζεται στο Κέιπ Τάουν.

Οι χειροποίητες υφαντές εγκαταστάσεις και οι ταπισερί του Igshaan Adams πραγματεύονται πολύπλοκες προσωπικές και κοινοτικές ιστορίες οι οποίες αντανακλούν την ταυτότητά του ως queer άτομο με μικτή φυλετική καταγωγή και θρησκεία (γεννήθηκε Μουσουλμάνος αλλά ανατράφηκε σε Χριστιανικό σπίτι), μεγάλωσε στο Bonteheuwel, ένα φυλετικά διαχωρισμένο τμήμα του Κέιπ Τάουν κατά τη διάρκεια του apartheid. Η έκθεση *space of togetherness* συγκεντρώνει μια επιλογή από παλαιότερα έργα του και μια νέα ανάθεση, η οποία θα εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της έκθεσης, ενεργοποιώντας τον εκθεσιακό χώρο. Αυτή η επιτελεστική πτυχή της πρακτικής του προσφέρει στους θεατές μια βαθύτερη θέαση της τεχνικής και της μεθόδου εργασίας του.

Η performance πραγματοποιείται με τη συμβολή του Garage Dance Ensemble από την κωμόπολη Ο'όκίερ της επαρχίας Northern Cape της Νότιας Αφρικής. Ξεκινά με ένα εξαήμερο εργαστήριο που καταδεικνύει τη δύναμη του χορού και της κίνησης στο να θεραπεύουν εσωτερικές πληγές. Υπό τη διεύθυνση του Adams, οι χορευτές από το Κέιπ Τάουν -Jaime-Lee Hine, Lewellyn Regardt Afrika, Savannah Ashley Petrus, Zandile Salukazana και Zanele Salukazana- μαζί με τους χορευτές από την Ελλάδα, Σοφία Πουχτού, Έλτον Πέτρη και Κάντυ Καρρά αφήνουν ζωγραφισμένα ίχνη των σωμάτων τους σε καμβάδες με μελάνι, τοποθετημένους σε δάπεδα από λινόλεουμ.

Στον «αρνητικό» χώρο ανάμεσα σε αυτά τα αποτυπώματα του σώματος, ο Adams δημιουργεί υφαντά μονοπάτια χρησιμοποιώντας χάντρες και πολύχρωμες κλωστές για να αποκαλύψει όρια και σύνορα, παρελθόν και παρόν. Μέσω αυτής της ύφανσης δημιουργεί ένα νέο σύμπλεγμα μεταξύ παλαιότερων ιστοριών -τα δάπεδα από λινόλεουμ των σπιτιών στο Κέιπ Τάουν, τις προηγούμενες ταπισερί και τα έργα "dust clouds" (σύννεφα σκόνης)- και της ενέργειας και ανθεκτικότητας του σώματος όπως μεταγράφεται στα νέα σωματικά αποτυπώματα.

*When Dust Settles:
The Body's Archive, 2024*

*KLIP GOOI
(STONE THROW)
IV, 2021*

Carry, 2018

Fall, 2018

Crawl, 2018

Hang, 2018

Πάτωμα από
λινόλεουμ

*Ondergedompel,
2022*

Untitled, 2018

Taysir Batniji

γενν. 1966
Γάζα, Παλαιστίνη

Ο Taysir Batniji ζει και εργάζεται μεταξύ Παρισιού και Γάζας.

Το έργο του Taysir Batniji, συχνά χρωματισμένο από την παροδικότητα και την ευθραυστότητα, αντλεί έμπνευση από την προσωπική του ιστορία καθώς και από την Ιστορία και τα τρέχοντα γεγονότα. Οι μέθοδοί του πάντοτε απομακρύνουν, εκτρέπουν, εκτείνουν, δημιουργούν έννοιες ή απλώς παίζουν με το αρχικό θέμα, καταλήγοντας σε ποιητικές και ενίοτε καυστικές οπτικές της πραγματικότητας.

Το εν εξελίξει έργο του, *Delayed Reality*, ξεκίνησε στα τέλη του 2015, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο Charlie Hebdo και το Bataclan στο Παρίσι. Ως απόηχος του πρότζεκτ του καλλιτέχνη *Wallpaper* (2015), τα σχέδια αυτά επικεντρώνονται σε στοιχεία που συλλέγονται από αναπαραστάσεις των μέσων ενημέρωσης και στη συνέχεια αναδιατάσσονται, μετασχηματίζονται και προεκτείνονται. Προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν τη συχνά βίαιη αναπαραγωγή των εικόνων που παράγονται από τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης, η οποία συχνά ξεχνά ή αποκρύπτει άλλες παγκόσμιες πραγματικότητες, τα σχέδια αυτά εμπνέονται από διεθνή γεγονότα ή απλές αναμνήσεις και απεικονίζουν μια σειρά από όνειρα ή νοητικές εικόνες που είναι μερικές φορές εφιαλτικές.

*Delayed Reality,
2015-σε εξέλιξη*

Enri Canaj

γενν. 1980
Τίρανα, Αλβανία

Ο Enri Canaj ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Ο Enri Canaj είναι φωτογράφος. Είναι μέλος του διεθνούς φωτογραφικού πρακτορείου Magnum Photos που από την ίδρυση του το 1947 λειτουργεί ανεξάρτητα ως καλλιτεχνικός συνεταιρισμός. Το Magnum Photos έχει εκπροσωπήσει πολλούς από τους σημαντικότερους φωτογράφους και συνδυάζει το φωτορεπορτάζ, την τέχνη και την αφήγηση. Η δουλειά του Enri Canaj επικεντρώνεται στους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Ξεκίνησε να φωτογραφίζει την εισροή προσφύγων στην Ευρώπη το 2011. Φωτογραφίζει στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την υπόλοιπη Ευρώπη. Χαρακτηριστικό της προσέγγισής του είναι ότι μπαίνει στη διαδικασία να γνωρίσει τους ανθρώπους που φωτογραφίζει, δεν είναι απλά πρόσωπα μέσα σε γεγονότα. Τους ακολουθεί στο ταξίδι της μετακίνησής τους, αποτυπώνει την προσπάθειά τους να φτάσουν στο νέο τόπο, τη ζωή τους στους καταυλισμούς ή στη χώρα υποδοχής, τις πρώτες τους στιγμές εκεί, την καθημερινότητά τους. Στο σημείο αυτό, το δικό τους παρόν πηγαίνει παράλληλα με το δικό του παρελθόν, όπως αναφέρει, καθώς κι εκείνος αναγκάστηκε να μεταναστεύσει με τους γονείς του όταν ήταν 11 χρονών. Ο Enri Canaj αποδίδει το φάσμα των συναισθημάτων τα οποία βιώνουν οι άνθρωποι αυτοί στην πορεία τους και μέσα από το πέρασμα των γεωγραφικών συνόρων συλλαμβάνει το όριο ανάμεσα στην πραγματικότητα και την ελπίδα για το μέλλον.

- 01 Μια ομάδα εφήβων από τη Συρία και τη Γερμανία στον σταθμό του μετρό της πόλης. Όπως είπαν κάποιοι από αυτούς, έχουν βιώσει πολλές ρατσιστικές επιθέσεις, τόσο από την κοινωνία υποδοχής επειδή είναι ξένοι, όσο και από την αραβική κοινότητα επειδή δεν τιμούν τη θρησκευτική τους εικόνα. Ο σταθμός του μετρό είναι το κρησφύγετό τους, ένα δικό τους μέρος. Γερμανία, 2018
- 02 Σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Βόρειας Μακεδονίας, 2015
- 03 Μητέρα και κόρη στο νέο τους σπίτι στην Αθήνα. Ελλάδα, 2018
- 04 Κρύψιμο από την περιπολία της αστυνομίας. Ειδομένη, Βόρεια Ελλάδα, 2015
- 05 Κάτω από τους βράχους. Παρίσι, Γαλλία, 2017
- 06 Τις κρύες μέρες του χειμώνα πολλοί άστεγοι μετανάστες αναζητούν καταφύγιο στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό. Βέλγιο, Βρυξέλλες, 2018
- 07 Η γειτονιά Rosengard, όπου διαμένουν οι οικογένειες των πρόσφατων μεταναστών. Μάλμο, 2018
- 08 Ο σιδηροδρομικός σταθμός της Ειδομένης. Ελλάδα, 2016
- 09 Ένα μικρό σκάφος με πρόσφυγες και μετανάστες έφτασε με ασφάλεια στις ελληνικές ακτές. Ελλάδα, 2014

Døcumatism

Το έργο *the AfroGreeks* είναι ένα συλλογικό κοινοτικό έργο σε εξέλιξη για την αφρικανική διασπορά το οποίο ξεκίνησε στην Ελλάδα το 2015 από την Døcumatism. Περιλαμβάνει μια εκτεταμένη σειρά από βίντεο, συνεντεύξεις, κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, έρευνα και δημόσιες δράσεις. Ο όρος Αφρο-Έλληνας είναι ένας αυτοπροσδιορισμός, τον οποίο οι πρωταγωνιστές του έργου χρησιμοποιούν με κριτικό τρόπο και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ευρέως δημόσια το 2019 ως τίτλος μιας βιντεοεγκατάστασης της Døcumatism, σε δημόσιο διάλογο στην αγορά της Κυψέλης. Ήταν το ξεκίνημα του καλλιτεχνικού κινήματος που τεκμηριώνεται εδώ, προκαλώντας μια δημόσια συζήτηση σχετικά με τις αφρικανικές διασπορικές κοινότητες στην Αθήνα και πέρα απ' αυτή. Οι αρχικές εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στη γειτονιά της Κυψέλης, μια από τις πιο πολυπολιτισμικές γειτονιές της Αθήνας η οποία είχε περιθωριοποιηθεί για πολύ καιρό. Μέσα σ' αυτά τα χρόνια, η Døcumatism δημιούργησε ένα δίκτυο συνεργατών μέσα σε μια κοινότητα της οποίας οι πρωταγωνιστές είναι τα μέλη της Αφρικανικής Διασποράς στην Ελλάδα. Οι ιστορίες τους, που αποτυπώνονται από τη Døcumatism, αναδεικνύουν τα προβλήματα ένταξης που συνδέονται κυρίως με περιθωριοποιημένες διαδρομές. Το αρχείο που έχει δημιουργηθεί αποτελεί την πρώτη προσπάθεια καταγραφής της ιστορίας των αφρικανικών κοινοτήτων στην Ελλάδα και περιέχει ένα οπτικοακουστικό ερευνητικό υλικό τεσσάρων αιώνων αποτυπώνοντας με καλλιτεχνικές διαδικασίες την ιστορία της Αφρικανικής Διασποράς στη Μεσόγειο ως μέρος του εθνικού αφηγήματος και της ελληνικής ιστορίας. Το έργο *the AfroGreeks* αποτελεί μια δυναμική πλατφόρμα έκφρασης για τους συμμετέχοντες, ως καλλιτέχνες και ενεργούς πολίτες, στην προσπάθεια καταπολέμησης κάθε μορφής ρατσισμού.

Το έργο έχει παρουσιαστεί διεθνώς σε πανεπιστήμια, συνέδρια, στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης της Γενεύης, στο Serpentine Cinema, στο AfroEuropeans Conference, στο ICA Sofia κ.λπ. Η παρουσίαση του έργου *the AfroGreeks* στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου θα συνοδεύεται από ζωντανές εκδηλώσεις: συναυλίες, εργαστήρια, ανοιχτές συζητήσεις και ξεναγήσεις.

Το έργο έχει λάβει την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ), του Human Rights 360, της Marni Films και του Υπουργείου Πολιτισμού.

Η ομάδα Døcumatism δραστηριοποιείται από το 2009 στην γειτονιά της Κυψέλης και αποτελείται από κινηματογραφιστές, εικαστικούς καλλιτέχνες, κοινωνιολόγους, εκπαιδευτικούς, επιμελητές τέχνης, ιστορικούς, δημοσιογράφους, οι οποίοι, με αφετηρία την κινούμενη εικόνα και το ντοκουμέντο, οργανώνουν καλλιτεχνικές δράσεις και δημόσιους διαλόγους πάνω σε κρίσιμα κοινωνικά θέματα με στόχο την εξερεύνηση αόρατων κι δυσπρόσιτων τοπίων και τη δρομολόγηση πιθανών λύσεων κάνοντας τους «αόρατους», ορατούς. Μέσα από καλλιτεχνικές δράσεις και ταινίες με

the AfroGreeks

Døcumatism

Mona Hatoum

γενν. 1952
Βυρηντός, Λίβανος

πρωταγωνιστές αντι-ήρωες και ιστορίες που καταργούν τα σύνορα και τα στερεότυπα, η ομάδα Documentalism καθιστά την κινηματογραφική τέχνη λειτουργικό εργαλείο έκφρασης για όσους νιώθουν στο περιθώριο. Στόχος της ομάδας είναι η διάδραση και η αλληλεπίδραση μεταξύ των καλλιτεχνών-μελών, των πρωταγωνιστών αλλά και των θεατών εστιάζοντας κάθε φορά σε ένα κείμενο κοινωνικό θέμα. Κάθε στάδιο δημιουργίας μιας καλλιτεχνικής δράσης -από την έρευνα και την προετοιμασία μέχρι την παραγωγή και την παρουσίασή της- λειτουργεί ως ένα αυτόνομο σύστημα ενεργοποίησης ευρύτερων συζητήσεων που βάζει τον θεατή ταυτόχρονα και στη θέση του αυτόπτη. Το αρχείο της Documentalism συνεχώς εμπλουτίζεται και είναι ελεύθερα προσβάσιμο ψηφιακά στη διεύθυνση <https://documentalism.com/>.

Η πρακτική του συλλογικού έργου -σε εξέλιξη- *the AfroGreeks* βασίζεται στην κινούμενη εικόνα ως αφετηρία και κατάληξη δημόσιων δράσεων που κινηματογραφούνται. Οι παρουσιάσεις του έργου συνοδεύονται από ένα αρχείο εργαστήριο, το οποίο παρουσιάζεται στη Βιβλιοθήκη της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου και περιέχει ένα οπτικοακουστικό ερευνητικό υλικό τεσσάρων αιώνων αποτυπώνοντας με καλλιτεχνικές διαδικασίες την ιστορία της Αφρικανικής Διασποράς στη Μεσόγειο ως μέρος του εθνικού αφηγήματος. Ο θεατής της έκθεσης γίνεται αυτόπτης στο ελεύθερα προσβάσιμο αρχείο του έργου μέσα από μια συμμετοχική διαδικασία που διαμορφώνεται από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές και συν-δημιουργούς, οι οποίοι θα είναι παρόντες στο χώρο της έκθεσης, και έχει τη δυνατότητα να πλοηγηθεί στο αρχείο και να συμμετάσχει δημιουργικά στην εξελικτική πορεία του. Το αρχείο δίνει πρόσβαση στο ερευνητικό υλικό από τους πληθυσμούς Αφρικανικής καταγωγής στην Κρήτη και τη Θράκη από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα, σε μια διεθνή βιβλιογραφία συγγραφέων Αφρικανικής καταγωγής, στις 60 -ως τώρα- κινηματογραφημένες δημόσιες δράσεις και τα βίντεο του έργου, στο πρωταρχικό υλικό των 200 -ως τώρα- συνεντεύξεων των πρωταγωνιστών (χωρίς επεξεργασία) και στις φωτογραφίες που οι Αφρο-Έλληνες επιλέγουν και καταθέτουν στο έργο. Οι θεατές καλούνται να συμμετάσχουν και να δώσουν την δική τους μαρτυρία στο έργο.

Την επιμέλεια του αρχείου και τον συντονισμό των ζωντανών δράσεων του έργου *the AfroGreeks* έχει η Γκρέις Τσίμελα Εζε Νουόκε, Ελληνίδα ανθρωπολόγος και performer νιγηριανής καταγωγής, ενεργό μέλος της ομάδας Documentalism.

the AfroGreeks
ΑΡΧΕΙΟ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Η Mona Hatoum γεννήθηκε από παλαιστινιακή οικογένεια στη Βυρηντό.

Ένα παραδοσιακό ανατολίτικο χαλί, το *Baluchi (red)* (2007), μοιάζει να βρίσκεται σε κατάσταση αποσύνθεσης, καθώς μεγάλα τμήματα της ύφανσης φαίνονται να έχουν φαγωθεί από τον σκόρο ή να έχουν φθαρεί με κάποιο τρόπο. Με μια δεύτερη ματιά μπορεί κανείς να δει ότι τα φαινομενικά τυχαία μπαλώματα ενώνονται για να σχηματίσουν έναν αναδιπλούμενο παγκόσμιο χάρτη.

Σε αυτό το έργο, η Hatoum δημιουργεί μια θετική-αρνητική αντιστροφή του παγκόσμιου χάρτη, καθώς οι χερσαίες εκτάσεις ή οι ήπειροι έχουν δημιουργηθεί μέσα από μία επίπονη διαδικασία αποκόλλησης του πέλους του χαλιού, έτσι ώστε να φαίνονται σαν σχισμές ή κενά.

Το έργο αυτό παρουσιάζει μια άγνωστη άποψη του κόσμου, καθώς χρησιμοποιεί την προβολή «Peters» -μια εξισωτική αναπαράσταση της μάζας γης σε πραγματικές αναλογίες- σε αντίθεση με την πιο γνωστή εικόνα του κόσμου που σχεδιάζεται από μια κυρίαρχη, βόρεια προοπτική.

Το *Doormat II* (2000-1), αποτελείται φαινομενικά από ένα παραδοσιακό χαλάκι από αιχμηρές χαλύβδινες καρφίτσες με εσοχές που συνθέτουν τη λέξη «WELCOME». Βελούδινο από απόσταση, αλλά αγκαθωτό από κοντά, το έργο είναι τόσο φιλόξενο όσο και δυνητικά επιβλαβές. Εδώ, το καθημερινό αντικείμενο αδυνατεί να εκπληρώσει την αναμενόμενη λειτουργία του και γίνεται επικίνδυνο, χρησιμεύοντας για να αρνηθεί την πρόσβαση στον χώρο αντί να τη διευκολύνει. Ο παράδοξος χαρακτήρας του έργου αμφισβητεί την υπόθεση ότι το οικιακό ισοδυναμεί με το άνετο, παραπέμποντας αντίθετα σε έναν τόπο απειλής ή περιορισμού.

Baluchi (red), 2007

Doormat II, 2000-1

patricia kaersenhout

Γενν. στην Ολλανδία, με καταγωγή από το Σουρινάμ

Το έργο *Soul of Salt* είναι μια διαδραστική εγκατάσταση που πραγματοποιεί ένα θεραπευτικό τελετουργικό. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά συμβολικό έργο το οποίο αναφέρεται σε μύθους και ιστορικά γεγονότα και αποτρέπει φόρο τιμής στους σκλαβωμένους ανθρώπους. Αποτελείται από 8.000 κιλά αλάτι. Το έργο ξεκινά με μια ευλογία του αλατιού ανοιχτή στο κοινό. Γυναίκες μετανάστριες και πρόσφυγες που συμμετέχουν στο Δίκτυο Μέλισσα, μια πλατφόρμα στην Αθήνα που στοχεύει να ενισχύσει τους δεσμούς τους με την κοινωνία υποδοχής, θα τραγουδήσουν το τραγούδι των σκλάβων του 18^{ου} αιώνα *Many Thousand Gone*.

Οι καλλιτέχνες σημειώνουν: «Το θαλασσινό αλάτι παραπέμπει στο αλάτι που δεν έτρωγαν οι σκλαβωμένοι άνθρωποι για να μπορέσουν να επιστρέψουν στην Αφρική. Επίσης, αντιπροσωπεύει ένα σύμβολο για την πνευματική και σωματική απελευθέρωση. Αναφέρεται στους σκλαβωμένους που διέσχισαν το αλμυρό νερό του Ατλαντικού Ωκεανού στον δρόμο τους προς τις φυτείες. Είναι το αλάτι όλων των δακρύων που χύθηκαν κατά τη διάρκεια της δουλείας και της αποικιοκρατίας. Το ευλογημένο βουνό από θαλασσινό αλάτι αναπαριστά τον πόνο αλλά και τις ελπίδες και τα όνειρα των ανθρώπων. Μνημονεύει το παρελθόν, ενώ το υπερβαίνει. Το κοινό καλείται να σκάψει στο βουνό κατά τη διάρκεια της ημέρας και να πάρει λίγο ευλογημένο αλάτι μαζί του στο σπίτι. Μαζί με την οικογένειά τους, μπορούν να διαλύσουν το αλάτι στο νερό ως σύμβολο της λύσης του πόνου του παρελθόντος. Δίνοντας ειρήνη στις ψυχές των προγόνων τους».

Η Maria Sybilla Merian, διάσημη για τις βοτανολογικές εικονογραφημένες μελέτες της, είναι λιγότερο γνωστή ως ιδιοκτήτρια σκλάβων. Για να πραγματοποιήσει τις μελέτες της πάνω στα φυτά και τα έντομα, βασίστηκε στην εργασία σκλάβων και ιθαγενών γυναικών του Σουρινάμ. Οι δημοφιλείς απεικονίσεις της Merian παραβλέπουν την πολιτική της αναπαραγωγής στο πλαίσιο της αποικιοκρατίας και της δουλείας και αγνοούν το πλαίσιο στο οποίο η Merian ανέλαβε την έρευνά της. Ως αφηγηρία για το *Of Palimpsests & Erasure*, επιλέξαμε εικόνες από την αρχική έκδοση του *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*.¹ Μέσα από τις επιλεγμένες εικόνες, παρουσιάζουμε μια σύνθετη ιστορία καταπίεσης, εκμετάλλευσης και μετανάστευσης σε πολλαπλά επίπεδα. Οι εικόνες του πρωτότυπου βιβλίου φαίνεται να είναι τυπωμένες recto verso. Τα πρωτότυπα έγχρωμα σχέδια λάμπουν στο πίσω μέρος του χαρτιού σαν τυφλό ανάγλυφο. Σε αυτές τις σελίδες έχουμε ενσωματώσει εικόνες γυναικών, δημιουργώντας μια οπτική εκδήλωση ενός παλίμψηστου. Τα σώματα των γυναικών «διαταράσσουν» μια κυρίαρχη αφήγηση και ταυτόχρονα διεκδικούν μια θέση σε μια ιστορία που τις έχει ενεργά διαγράψει.

Soul of Salt, 2016/2024 – εγκατάσταση σε εξέλιξη

Of Palimpsests & Erasure, 2021

¹ Το *Metamorphosis Insectorum Surinamensium* ψηφιοποιήθηκε από το Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen.

Μενέλαος Καραμαγγιώλης - Døcumatism

Νέγρος του Μοριά, Mc Yinka, Demelza, Moose, Tosin, the Royal Accord Singers, Γκρέις Νουόκε, Μικέλ Εργκάρ, Κόφι Γιάντομ, B-Boy hustler, Μενέλαος Καραμαγγιώλης, Σταύρος Τριάντος, Magnus Briem, Στέλιος Μπουζιώτης, Ρένια Παπαθανασίου, Πάνος Μάρκου, Μελισσάνθη Γιαννούση.

Singing in Athens, 2011-2023

Οι Αφρο-Έλληνες καλλιτέχνες ηχογραφούν τα τραγούδια τους μέσα σε μια πόλη που βρίσκεται σε συνεχή αναβρασμό, εκφράζουν την πίστη τους δυναμικά και οργανώνουν ελεύθερες χορευτικές δράσεις στο δημόσιο χώρο διεκδικώντας ορατότητα. Ενώ η πόλη διαδηλώνει μπροστά στο ελληνικό κοινοβούλιο τα τελευταία 12 χρόνια, σε δύο οθόνες δημιουργείται ένας αντιστικτικός διάλογος όπου οι Αφρο-Έλληνες παρεμβαίνουν με απρόβλεπτες καλλιτεχνικές παρεμβάσεις στις διαδηλώσεις μιας εξακολουθητικής κρίσης προτείνοντας εναλλακτικές πρακτικές έκφρασης και διαμαρτυρίας εναντίον της βίας, του φόβου, κάθε είδους προκατάληψης και ρατσισμού. Οι δημόσιες δράσεις τους δημιουργούν ένα αυτοσχέδιο ελεύθερο «κοινοβούλιο» που διαμορφώνεται μέσα από την τέχνη του δρόμου και τις διαφορετικές εκδηλώσεις πίστης στο δημόσιο χώρο. Η Αθήνα διαδηλώνει, προσεύχεται, θυμάται, ερωτεύεται, χορεύει, διεκδικεί και μεταμορφώνεται -έστω για λίγο- σε ένα ριζοσπαστικό μοντέλο ισότιμης συνύπαρξης δίχως προκαταλήψεις.

Ο Μενέλαος Καραμαγγιώλης ζει στην Αθήνα και κάνει κινηματογραφικές, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές ταινίες και βίντεο εγκαταστάσεις με πρωταγωνιστές αντιήρωες και ιστορίες που ακυρώνουν τα σύνορα και τα στερεότυπα λειτουργώντας ως βασικό εργαλείο διαλόγου και κοινωνικής παρέμβασης. Οι ταινίες του προβάλλονται και έχουν βραβευτεί διεθνώς όπως το ντοκιμαντέρ *ROM*, 1989, “το turning point του ελληνικού ντοκιμαντέρ» και «ένα αριστούργημα κλασσικό στην ιστορία του σινεμά», οι ταινίες μυθοπλασίας *Black Out p.s. Red Out*, 1998 «η πρώτη γνήσια μεταμοντέρνα ελληνική ταινία» και το *J.A.C.E. – Just Another Confused Elephant*, 2012, (52 διεθνή φεστιβάλ, 11 διεθνή βραβεία) και τα πρώτα ελληνικά διαδραστικά ντοκιμαντέρ *Συναντήσεις με αξιοσημείωτους ανθρώπους* (24 ταινίες μεγάλου μήκους, 180 ταινίες μικρού μήκους). Από το 2009 είναι ιδρυτικό μέλος της ομάδας Døcumatism, μιας ομάδας καλλιτεχνών, εκπαιδευτικών, ερευνητών και κινηματογραφιστών που προσπαθούν να βρουν λύσεις και να ευαισθητοποιήσουν για κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα μέσω της δύναμης της κινηματογραφίας, αυτή την περίοδο συνεργάζεται στα συλλογικά έργα σε εξέλιξη “the AfroGreeks” και “Greekies” (εγκαταστάσεις βίντεο με δημόσιες δράσεις). Οι βίντεο εγκαταστάσεις του έχουν εκτεθεί στο ΕΜΣΤ (Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης), την 56^η Biennale της Βενετίας, την γκαλερί Rodeo, το Haus N Athen, σε αναδρομική στο Centre d’Art Contemporain στην Γενεύη, στο Serpentine Cinema στο Λονδίνο κ.α. Η ομάδα Døcumatism δραστηριοποιείται από το 2009 στην γειτονιά της

Μενέλαος Καραμαγγιώλης

Bouchra Khalili

Κυψέλης και αποτελείται από κινηματογραφιστές, εικαστικούς καλλιτέχνες, κοινωνιολόγους, εκπαιδευτικούς, επιμελητές τέχνης, ιστορικούς, δημοσιογράφους, οι οποίοι, με αφετηρία την κινούμενη εικόνα και το ντοκουμέντο, οργανώνουν καλλιτεχνικές δράσεις και δημόσιους διαλόγους πάνω σε κρίσιμα κοινωνικά θέματα με στόχο την εξερεύνηση αόρατων και δυσπρόσιτων τοπίων και τη δρομολόγηση πιθανών λύσεων κάνοντας τους «αόρατους», ορατούς. Μέσα από καλλιτεχνικές δράσεις και ταινίες με πρωταγωνιστές αντι-ήρωες και ιστορίες που καταργούν τα σύνορα και τα στερεότυπα, η ομάδα *Documatism* καθιστά την κινηματογραφική τέχνη λειτουργικό εργαλείο έκφρασης για όσους νιώθουν στο περιθώριο. Στόχος της ομάδας είναι η διάδραση και η αλληλεπίδραση μεταξύ των καλλιτεχνών-μελών, των πρωταγωνιστών αλλά και των θεατών εστιάζοντας κάθε φορά σε ένα κείμενο κοινωνικό θέμα. Κάθε στάδιο δημιουργίας μιας καλλιτεχνικής δράσης -από την έρευνα και την προετοιμασία μέχρι την παραγωγή και την παρουσίασή της- λειτουργεί ως ένα αυτόνομο σύστημα ενεργοποίησης ευρύτερων συζητήσεων που βάζει τον θεατή ταυτόχρονα και στη θέση του αυτόπτη. Το αρχείο της *Documatism* συνεχώς εμπλουτίζεται και είναι ελεύθερα προσβάσιμο ψηφιακά στη διεύθυνση <https://documatism.com/>.

Documatism

Η Bouchra Khalili είναι Μαροκινή-Γαλλίδα εικαστική καλλιτέχνης που ζει στη Βιέννη και εργάζεται διεθνώς.

Το *The Circle* ολοκληρώνει τη μακροχρόνια έρευνα της Bouchra Khalili για το Mouvement des travailleurs arabes (Κίνημα Αράβων Εργατών, MTA) και τις θεατρικές ομάδες του, Al Assifa («Η Τρικυμία» στα αραβικά) και Al Halaka («Ο Κύκλος» ή «Η Συνέλευση» στα αραβικά), που τεκμηριώνονται μεταξύ άλλων πρότζεκτ στο φιλμ *The Tempest Society* (2017, προβλήθηκε για πρώτη φορά στην Documenta 14), σε ένα βιβλίο με τον ίδιο τίτλο (Book Works, 2019) και στο ηχητικό έργο, *An Audio Family Album* (2020).

Το *The Circle* ξεκινά με την κληρονομιά της Al Assifa να μεταβιβάζεται από τους νεαρούς Αθηναίους, πρωταγωνιστές του *The Tempest Society*, στη Mía και τον Lucas, δύο νέους Γάλλους με καταγωγή από το Μαγκρέμπ, που ζουν στη Μασσαλία.

Το 1973, η Μασσαλία γνώρισε μια σειρά δολοφονιών με ρατσιστικά κίνητρα και στόχο μέλη της κοινότητας από το Μαγκρέμπ. Σε ένδειξη διαμαρτυρίας, η κοινότητα οργάνωσε την πρώτη γενική απεργία στη Γαλλία με πρωτοβουλία μεταναστών εργατών, από την οποία γεννήθηκε το MTA, η πρώτη αυτόνομη οργάνωση εργαζομένων Μαγκρέμπ. Αμέσως μετά τον σχηματισμό του MTA, το θέατρο έγινε ουσιώδες μέρος της ακτιβιστικής τους δράσης, με τη δημιουργία της Al Halaka («Ο Κύκλος», ως φόρος τιμής στην παράδοση του Μαγκρέμπ της δημόσιας προφορικής αφήγησης) στη Νότια Γαλλία και της Al Assifa («Η Τρικυμία») στο Παρίσι. Και οι δύο ομάδες δημιουργήθηκαν από ιδρυτικά μέλη του MTA.

Η Mía και ο Lucas -ταυτόχρονα «αφηγητές» και «μοντέρ»- συνδυάζουν και συνδέουν τα λίγα ίχνη που άφησε αυτός ο λησμονημένος πρωτοποριακός αγώνας για τα ίσα δικαιώματα των μεταναστών στη Γαλλία. Σε συνδυασμό με επιτελεστικές χειρονομίες που αναβιώνουν το προφορικό ρεπερτόριο της Al Assifa και της Al Halaka και τις οποίες ερμηνεύουν η Mía και ο Lucas, καθώς και πρώην μέλη της Al Assifa και της Al Halaka, το *The Circle* ξεδιπλώνει τον πολύπλοκο αστερισμό γεγονότων και ανθρώπων που οδήγησαν στη δημιουργία του MTA και των θεατρικών ομάδων του, με αποκορύφωμα την υποψηφιότητα του «Djellali Kamal» -ψευδώνυμο ενός ανώνυμου μέλους της Al Assifa- στις γαλλικές προεδρικές εκλογές του 1974.

Επιζώντα μέλη της Al Assifa και της Al Halaka εμφανίζονται επανειλημμένα αναπαριστώντας αποσπάσματα των δικών τους παραστάσεων, που παρουσιάζονται πενήντα χρόνια μετά την πρώτη τους απόδοση, και ως μάρτυρες ενός πρωτοποριακού αγώνα για ίσα δικαιώματα.

Η Mía και ο Lucas, που ανήκουν στη γενιά των «εγγονών» του MTA, πλαισιώνονται από τους Abdellali Hajjat και Youcef «Rocé» Kaminsky, αμφότεροι από τη γενιά των «γιων». Ο Abdellali, κοινωνιολόγος και πολιτικός επιστήμονας, ήταν ένας από τους ελάχιστους ακαδημαϊκούς που διεξήγαγαν

The Circle, 2023

Έργο κατ' ανάθεση των Sharjah Art Foundation, Luma Foundation και MACBA, Βαρκελώνη

έρευνα για το MTA στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ενώ ο Rocé είναι καλλιτέχνης του χιπ-χοπ, ιστορικός και συλλέκτης ηχητικής κουλτούρας από την εποχή του αγώνα για ανεξαρτησία και τη διασπορά. Από κοινού, συμμετέχουν ισότιμα σε αυτόν τον διαγενεακό διάλογο από τις δικές τους θέσεις και τόπους παραγωγής γνώσης, καθώς και από τις μεθόδους διάδοσης της γνώσης: ο Abdellali παρέχει στη Mía και τον Lucas στοιχεία της έρευνάς του, ενώ ο Rocé μεταβιβάζει μουσική που δημιούργησαν τα μέλη της Al Assifa.

Παρομοίως, η Mía και ο Lucas φέρνουν στο φως μια παράλληλη ιστορία παραγωγής μέσων και φιλμ. Αποσπάσματα από το έργο των κολεκτίβων Vidéo 00 -πρωτοπόρων της δημιουργίας βίντεο στη Γαλλία- και Cinélutte επανεμφανίζονται τόσο ως μαρτυρίες για το MTA όσο και ως ίχνη της διασύνδεσης μεταξύ βίντεο και κινηματογράφου και των αγώνων για ίσα δικαιώματα.

Η υποψηφιότητα του «Djellali Kamal» ήταν ένα κάλεσμα προς τα εκατομμύρια των εργαζομένων «χωρίς χαρτιά» που αποκλείονται από το δικαίωμα ψήφου. Σε μια εποχή κατά την οποία οι κοινότητες των μεταναστών υποτάσσονταν σε πολιτική ουδετερότητα υπό την απειλή της απέλασης, η υποψηφιότητα του Kamal σχεδιάστηκε ως μία δημόσια performance που έθιγε την άρνηση απόδοσης πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες και πρόβαλλε μια δυναμική υπερεθνική ιθαγένεια.

Παρ' όλα αυτά, καθ' όλη τη διάρκεια του *The Circle*, ο «Djellali Kamal» παραμένει ανώνυμος, ώστε να φωτιστεί η ισχυρή μυθοπλαστική και ποιητική δύναμη της υποψηφιότητας ως συλλογικής μυθοπλασίας που εξυμνεί μια υπόθεση: τι θα γινόταν αν μια «άνευ όρων ιθαγένεια» μπορούσε να σχηματίσει τον κοινό μας «κύκλο»;

Το *Timeline for a Constellation* προεικονίζει τη μακέτα για ένα επερχόμενο βιβλίο, το *The Circle: A Timeline for a Constellation* (Book Works, 2023). Ως αφίσα, αντλεί έμπνευση από την παράδοση των εφημερίδων τοίχου και συνιστά μια προσπάθεια να παρατεθεί ένα χρονολόγιο των γεγονότων που οδήγησαν στη δημιουργία του Mouvement des travailleurs arabes (Κίνημα Αράβων Εργατών, MTA) και των θεατρικών του θιάσων, Al Assifa και Al Halaka, από τον πρώτο χρόνο τους, το 1971 έως το κρίσιμο έτος 1974, το οποίο κορυφώθηκε με την υποψηφιότητα του Djellali Kamal, ψευδώνυμο ενός ανώνυμου απεργού πείνας «χωρίς χαρτιά», μέλους του MTA και της θεατρικής ομάδας Al Assifa, στις γαλλικές προεδρικές εκλογές. Το MTA ιδρύθηκε το 1972, στον απόηχο της δολοφονίας στο Παρίσι του Djilali Ben Ali, ενός 15χρονου Αλγερινού, και γρήγορα έγινε η κύρια αυτόνομη οργάνωση των μεταναστών, λειτουργώντας στο σημείο τομής πολλών αγώνων. Ήταν ένα ακραιφνώς αντιρατσιστικό κίνημα, τα αιτήματα του οποίου περιλάμβαναν δικαιώματα σε χαρτιά, αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και διαβίωσης, καθώς και πολιτιστική και καλλιτεχνική έκφραση.

Timeline for a Constellation, 2023

Αυτό το χρονολόγιο ξεδιπλώνει τα συυφασμένα στρώματα που διαμορφώνουν την σαν αστερισμό ιστορία του κινήματος, συνδέοντας τον ακτιβισμό και τις επιτελεστικές πρακτικές με τις θεατρικές ομάδες Al Assifa και Al Halaka. Επιπλέον, ρίχνοντας φως στις πολλαπλές συμμαχίες που αναπτύχθηκαν γύρω από το MTA, το χρονολόγιο υπογραμμίζει τις στενές διασυνδέσεις μεταξύ ανθρώπων, τόπων και γεγονότων και τον συγχρονισμό της δράσης που απαιτείται από ομάδες που εμπλέκονται μεταξύ τους με αλληλεγγύη. Αυτή η οπτική και κειμενική έρευνα, η οποία συνδυάζει αρχεία, χρονολογικά στοιχεία και αποσπάσματα από επερχόμενες συνεντεύξεις με μέλη των Al Assifa και Al Halaka, αναδεικνύει την πρωτοτυπία της προσέγγισης του MTA και των θεατρικών του ομάδων που επένδυσαν σε βάθος στις έννοιες του πολίτη, της αυτενέργειας και του δικαιώματος στην αυτοεκπροσώπηση.

Αυτή η απόπειρα μιας σαν αστερισμό χρονολόγησης βασίζεται σε πολυάριθμες διασταυρούμενες πηγές, όπως, μεταξύ άλλων, το πρωτοποριακό και ουσιαδές έργο των Mogniss H. Abdallah και Abdellali Hajjat, διάφορα αρχεία και προσωπικές συλλογές, το απαραίτητο *Les Tiers Idées* των Geneviève Clancy και Philippe Tancelin για την εμπειρία της Al Assifa, καθώς και συνεντεύξεις της καλλιτέχνης με ιδρυτές και μέλη των Al Assifa και Al Halaka. Αυτή η οπτική και κειμενική έρευνα συνοψίζει επίσης τις αφηγήσεις που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας έρευνας της Bouchra Khalili για το MTA και τις θεατρικές ομάδες του, η οποία τεκμηριώνεται στην ταινία *The Tempest Society* (2017) και σε ένα βιβλίο με τον ίδιο τίτλο (Book Works, 2019). Άλλα έργα που συνεχίζουν αυτή την έρευνα περιλαμβάνουν το ηχητικό έργο *An Audio Family Album* (2020) και την κινηματογραφική εγκατάσταση πολλαπλών οθονών *The Circle* και *The Storytellers* (2023).

Ελάχιστο οπτικό υλικό έχει απομείνει από τις παραστάσεις που έδωσαν οι Al Assifa και Al Halaka: μόνο μερικές φωτογραφίες και σχεδόν τίποτα σε φιλμ. Γυρισμένο σε 16mm και βασισμένο σε «μη αρχειοθετημένο» υλικό, το *The Storytellers* φαντάζεται ποιητικά αποσπάσματα των παραστάσεων των Al Assifa και Al Halaka. Αναβιώνοντας τη βορειοαφρικανική παράδοση της halqa (μια ιστορία που λέγεται ενώπιον κοινού), σε κάθε ένα από τα φιλμ τα ιδρυτικά μέλη των Al Assifa και Al Halaka ερμηνεύουν κομμάτια από το προφορικό τους ρεπερτόριο -σκίτσα και ποιήματα για τον ρατσισμό, τη στέγασση και τις συνθήκες διαβίωσης- και, πενήντα χρόνια μετά, επανασυνδέονται με τη δύναμη της συλλογικής παράστασης. Όπως συμβαίνει και στη halqa, το *The Storytellers* παίζει με τα είδη, τις γλώσσες, τον χρόνο και τον χώρο, έτσι ώστε το κοινό να σχηματίσει μια κοινότητα που ενώνεται από την ίδια την πράξη της αφήγησης. Μαζί με το *The Circle*, το *The Storytellers* είναι ένας διαλογισμός πάνω στη δύναμη του φιλμ και της δημόσιας παράστασης να φανταστούν άλλες μορφές του ανήκειν.

The Storytellers, 2023

Grada Kilomba

γενν. 1968
Λισαβόνα, Πορτογαλία

Η Grada Kilomba ζει και εργάζεται στο Βερολίνο.

Το έργο της Grada Kilomba αντλεί από τη μνήμη, το τραύμα, το φύλο και τη μετα-αποικιοκρατία, ενώ διερωτάται για τις έννοιες της γνώσης, της εξουσίας και της βίας.

Το *18 Verses* (2022) είναι μια χωρική και ηχητική εγκατάσταση της Grada Kilomba που αποτελείται από ένα ποίημα γραμμένο από την καλλιτέχνη, χαραγμένο και ζωγραφισμένο στο χέρι σε 18 κομμάτια απανθρακωμένου ξύλου, το καθένα προσεκτικά τοποθετημένο στην αίθουσα της έκθεσης και βυθισμένο σε ένα ηχητικό τοπίο.

Η διαδικασία της καύσης είναι μια αρχαία τεχνική κατά την οποία κομμάτια ξύλου από πεύκο περνούν αρκετές φορές από φωτιά και νερό, επιτρέποντας στο ξύλο να αποκαλύψει τη μοναδική του επιφάνεια ή φλοιό: μια οπτική μεταφορά, την οποία η Kilomba χρησιμοποιεί για να διερευνήσει ζητήματα ταυτότητας, εκτοπισμού, επιτήρησης των υδάτων και κυκλικής βίας. Τα πλοία τώρα πλέον προς αντίθετες κατευθύνσεις στα παγκόσμια ύδατα: από νότο προς βορρά και από ανατολή προς δύση. Το *18 Verses* παραπέμπει στα πλοία που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά εκατομμυρίων υποδουλωμένων Αφρικανών από την ήπειρό τους, όπως και στις δραματικές μεταναστευτικές διαδρομές που διασχίζουν σήμερα τη Μεσόγειο.

Σε αυτή τη γλυπτική εγκατάσταση, η καλλιτέχνη μετακινείται από το εξωτερικό στο εσωτερικό, από το παρελθόν στο παρόν και την καταναγκαστική επανάληψή του. Σε μια συνθήκη χάους και αταξίας, η εγκατάσταση είναι οργανωμένη γύρω από το ποίημα. Κάτω από τα νερά αναδύεται μια φανταστική γυναικεία οντότητα, καλυμμένη με υφάσματα, φύλακας του ποιήματος. Σε μια χειρονομία αγάπης και ζεστασιάς, κάθε χαραγμένος στίχος είναι ζωγραφισμένος στο χέρι με φύλλα χρυσού και μεταφρασμένος σε πέντε γλώσσες: Yoruba, Kimbundu, Creole από το Cabo Verde, πορτογαλικά, αγγλικά και αραβικά από τη Συρία, τιμώντας μια άχρονη, αλλά παρούσα αφήγηση.

Ένα ηχηρό τοπίο βυθίζει το δωμάτιο, όπου η ανθρώπινη αναπνοή διαπραγματεύεται το δικό της χώρο μέσα στον θόρυβο του ανέμου και των κυμάτων. Η επίμονη επανάληψη των ήχων που παράγονται από το άγγιγμα ή την κρούση αντικειμένων γίνεται μια μεταφορά για τη συστημική επανάληψη της βίας και ταυτόχρονα για την επικράτηση του ανθρώπινου και του ποιητικού.

18 Verses, 2022

O Barco - Το Πλοίο (2021)

Ένα ποίημα της Grada Kilomba

ένα πλοίο, ένα αμπάρι
ένα αμπάρι, ένα φορτίο
ένα φορτίο, μία ιστορία
μία ιστορία, ένα όλον
ένα όλον, μία ζωή
μία ζωή, ένα σώμα
ένα σώμα, ένα άτομο
ένα άτομο, μία ύπαρξη
μία ύπαρξη, μία ψυχή
μία ψυχή, μία μνήμη
μία μνήμη, μία λήθη
μία λήθη, μία πληγή
μία πληγή, ένας θάνατος
ένας θάνατος, μία θλίψη
μία θλίψη, μία επανάσταση
μία επανάσταση, μία ισότητα
μία ισότητα, μία στοργή
μία στοργή, Ανθρωπότητα

O Barco - The Boat (2021)

Poem by Grada Kilomba

one boat, one cargo hold
one cargo hold, one load
one load, one story
one story, one piece
one piece, one life
one life, one body
one body, one person
one person, one being
one being, one soul
one soul, one memory
one memory, one oblivion
one oblivion, one wound
one wound, one death
one death, one sorrow
one sorrow, one revolution
one revolution, one equality
one equality, one affection
one affection, Humanity

Ποίημα της Grada Kilomba, μεταφρασμένο
στα ελληνικά από τον Αλέξη Καλοφωλιά

Tarik Kiswanson

γενν. 1986
Halmstad, Σουηδία

Ο Tarik Kiswanson ζει και εργάζεται στο Παρίσι.

Στο *The Wait* (2024) βλέπουμε τη μεταπολεμική ιστορία να συγχέεται με τη σύγχρονη. Με αυτό το νέο έργο, ο Kiswanson συνεχίζει τον προβληματισμό του σχετικά με το βάρος της ιστορίας, την αναγέννηση και την ιδέα της αιώρησης. Αυτά τα πεδία έρευνας συναντώνται σε ένα έργο που έχει τη μορφή ενός ωαρίου το οποίο αιωρείται πάνω από μια καρέκλα της εποχής της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης. Η επιμήκης μορφή προκύπτει από το έντονο ενδιαφέρον του καλλιτέχνη για τις καταστάσεις μετασχηματισμού στη φύση, ένα αρχετυπικό σχήμα που επαναλαμβάνεται στην πρόελευση όλων των μορφών ζωής ως αυγό, σπόρος ή χρυσαλλίδα.

Επί σειρά ετών, ο Kiswanson ερευνά τις μεταπολεμικές περιόδους σε διάφορα μέρη και ιστορικές στιγμές, με μια έμφαση στα έπιπλα της εποχής της ανοικοδόμησης. Αυτή η καρέκλα είναι ένα παράδειγμα τέτοιων επίπλων μαζικής παραγωγής που κατασκευάστηκαν για τον γενικό πληθυσμό στο πλαίσιο της γενικότερης ορμής σε όλη την Ευρώπη για την ανασυγκρότηση της κοινωνίας αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο καλλιτέχνης χρησιμοποιεί αυτές τις καρέκλες στο έργο του, φέρνοντας στο επίκεντρο το συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο καθώς και τους προβληματισμούς και τις εμπειρίες του σχετικά με τη σύγχρονη μετανάστευση, τις δοκιμασίες και το αέναο της επανεγκατάστασης και της ανοικοδόμησης.

The Wait, 2024

Sophie Kovel

γενν. Λος Άντζελες, ΗΠΑ

Η Sophie Kovel ζει και εργάζεται μεταξύ Νέας Υόρκης και Παρισιού.

Η Kovel είναι καλλιτέχνης και συγγραφέας το έργο της οποίας διερευνά τις οικονομικές, κοινωνικές, αισθητικές και ιδεολογικές λειτουργίες του εθνικισμού.

Αποκτημένη το 2024, αυτή η ταπεσαρία είναι επαναχρησιμοποιημένο χαρτί περιτυλίγματος παντοπωλείου με σχέδια λουλουδιών, που παραπέμπει σε αρχιτεκτονικούς εσωτερικούς χώρους και προθαλάμους χαρακτηριστικούς των αμερικανικών κυβερνητικών κτιρίων, γραφείων και υπηρεσιών. Έχει ως πρότυπο ένα τέτοιο εσωτερικό στο Metropolitan Republican Club της Νέας Υόρκης, όπου ο ιδρυτής της λευκής εθνικιστικής ομάδας Proud Boys, Gavin McInnes, πραγματοποίησε μια ομιλία το 2018.

Αφηγήσεις φυλετικοποίησης και έμφυλης διαφοράς επηρεάζουν τη σύγχρονη, μοντερνιστική επιφάνεια.¹ Το μοτίβο «Πες το με λουλούδια», ένα σλόγκαν της βικτωριανής εποχής για τη Γιορτή της Μητέρας, περιγράφει τη σχέση μεταξύ της επίμονης πατριαρχικής και έμφυλης διαφήμισης, όπως ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο εταιρικό φόντο με τυπωμένα λογότυπα για φωτογράφιση σε εκδηλώσεις. Αυτές οι προσόψεις και οι εσωτερικοί τους χώροι αποτελούν έναν τόπο διαμόρφωσης της λευκότητας και της αισθητικής φαντασίας του έθνους-κράτους.²

Εν αναμονή μιας διάλεξης του ιδρυτή των Proud Boys, Gavin McInnes στο Metropolitan Republican Club στην Upper West Side της Νέας Υόρκης το 2018, ξέσπασαν αντιφασιστικές αντιδιαδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένης μιας προσπάθειας να εμποδιστεί η είσοδος μέσω της καταστροφής της κλειδαριάς της λέσχης με κόλλα. Από τον Ιούνιο του 2024, ένα υψηλόβαθμο μέλος των Proud Boys ομολόγησε την ενοχή του σε συνωμοσία με σκοπό την παρακώλυση επίσημης διαδικασίας του Κογκρέσου και σε επίθεση κατά της αστυνομίας του Καπιτωλίου των ΗΠΑ. Ο ίδιος και άλλα πέντε μέλη των Proud Boys και των Oath Keepers δικάστηκαν στο πλαίσιο της έρευνας για τα γεγονότα της 6^{ης} Ιανουαρίου - τέσσερις από αυτούς καταδικάστηκαν για στασιαστική συνωμοσία. Σε πολιτικές συγκεντρώσεις και σε ιδιωτικά κανάλια, η ομάδα αυτή τη στιγμή ανασυγκροτείται εν όψει των επερχόμενων προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ.

Untitled (Sometimes it is not a question of what the visible hides but how it is that we have failed to see certain things on the surface) or Untitled (The modern surface), 2024

Caulk Lock, 2022

¹ Anne Anlin Cheng, «Skins, Tattoos, and Susceptibility».

² «Οι διαδικασίες φυλετικοποίησης διαμόρφωσαν τον ίδιο τον ορισμό του τι σημαίνει να είσαι μοντέρνος. Οι ιστορικοί της αρχιτεκτονικής πρέπει να αναμετρηθούν με αυτές τις ρατσιστικές αφηγήσεις, καθώς και με το πώς οι ίδιοι οι κλάδοι της ιστορίας της τέχνης και της αρχιτεκτονικής αναδύθηκαν μέσα από φυλετικές-εθνικιστικές λογικές».
Mabel O. Wilson, Charles L. Davis, and Irene Cheng, *Race & Modern Architecture: A Critical History from the Enlightenment to the Present*.

Καλλιόπη Λεμού

γενν. 1951
Οινούσσερ, Χίος

Η Καλλιόπη Λεμού ζει και εργάζεται στο Λονδίνο.

Η καλλιτεχνική πρακτική της Καλλιόπης Λεμού είναι μια συνεχής εξερεύνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της έμφυλης αδικίας, της αναγκαστικής μετανάστευσης και των υπαρξιακών ταξιδιών. Εξερευνά τους μετασχηματισμούς της γυναικείας εικόνας σε όλες τις θρησκείες, μυθολογίες και παραδόσεις του κόσμου, καθώς και τους συμβολισμούς της που σχετίζονται με μυθικές θεότητες και θεές. Εντοπίζει τις συνδέσεις μεταξύ θηλυκότητας και μυστικισμού χρησιμοποιώντας τον αρχετυπικό δεσμό γυναίκας-φύσης ως συμβολικό πεδίο για τη συζήτηση ανθρωπίνων ζητημάτων σχετικά με την εκμετάλλευση, την ανισότητα και την καταπίεση. Στη μνημειώδη σειρά της *Tools of Endearment*, η καλλιτέχνης απομυθοποιεί τους στερεοτυπικά παθητικούς γυναικείους ρόλους και τους αντικαθιστά με τη μορφή μιας ισχυρής ηρωίδας με σκοπό τη χειραφέτηση του γυναικείου υποκειμένου. Το *The Necklace* (2016) είναι μια βαριά αλυσίδα που βρίσκεται στο έδαφος. Οι κρίκοι της θυμίζουν δόκανο για αρκούδες ή το σαρκοφάγο φυτό *Dionaea muscipula* (Μυγοπαγίδες της Αφροδίτης). Όποια γυναίκα τους φορούσε, θα τραυματιζόταν σίγουρα από τις κοφτερές ακμές αυτών των του κοσμημάτων. Η δημόσια τοποθέτηση των γλυπτών *Tools of Endearment* ενισχύει τη θέση της καλλιτέχνης ότι τέτοια εργαλεία εξακολουθούν να απαιτούνται σε έναν σύγχρονο κόσμο. Με αυτόν τον τρόπο, η Λεμού δημιουργεί μια γέφυρα μεταξύ των γυναικείων ζητημάτων και των ανθρώπων που βιώνουν τα έργα της, προκαλώντας έτσι τους θεατές και πυροδοτώντας συζητήσεις.

The Necklace, 2016

Μαρία Λοϊζίδου

γενν. 1958
Λεμεσός, Κύπρος

Η Μαρία Λοϊζίδου ζει και εργάζεται στη Λευκωσία.

Τα 42 φυτά σε αυτό το τμήμα της Δραματικής Σχολής έχουν μεταφερθεί από τον ιδιωτικό κήπο και την κατοικία της 94χρονης Όλγας Λοϊζίδου, μιας από τις τελευταίες εναπομείνουσες κατοίκους ενός σπιτιού στο κέντρο ενός «επιθετικού» συγκροτήματος ουρανοξυστών, στην καρδιά της πόλης-λιμάνι της Λεμεσού, στην Κύπρο.

Στον *Κήπο της Όλγας*, μια ταινία μικρού μήκους που γυρίστηκε το 2019 από την καλλιτέχνη Μαρία Λοϊζίδου σε συνεργασία με τη σκηνοθέτιδα Δανάη Στυλιανού, παρακολουθούμε την Όλγα να αντιστέκεται στον θόρυβο του εργοταξίου για να φροντίσει τον ιδιωτικό της κήπο. Η ιστορία κάθε σπόρου, φυτού και δέντρου συνδέεται με τη ζωή της — η καρδιά μεγάλωσε μαζί της από την παιδική της ηλικία μέχρι την ενηλικίωση και τη μακρά συμβίωση με τον εκλιπόντα σύζυγό της, Κώστα Λοϊζίδη.

Η διορατικότητα και η γνώση της Όλγας δεν προέρχονται από κάποια επίσημη εκπαίδευση αλλά από τη διαίσθηση, την παρατήρηση και την πειθαρχία. «*Ο κήπος μου είναι η ζωή μου. Ό,τι μου άρεσε, το φύτεψα για να το δω*». Η Όλγα μας ενθαρρύνει να σκεφτούμε τις συνθήκες εργασίας και τα δικαιώματα των εργατών που χτίζουν αυτή τη νέα αστική ανάπτυξη με τον συνεχή θόρυβο και τις καταπονημένες υποδομές. «*Δεν σταματούν ποτέ. Δουλεύουν συνεχώς από τις 7 π.μ. έως τις 7 μ.μ. Πρέπει να τελειώσουν σύντομα. Αυτό είναι το μόνο πράγμα που μου δίνει ελπίδα. Πόσοι άνθρωποι -ξένοι/μετανάστες- εργάζονται εκεί; Εκτιμώ τουλάχιστον ότι (οι κατασκευαστικές εταιρείες) δίνουν δουλειά σε όλους αυτούς τους ανθρώπους*».

Τώρα που λόγω ηλικίας δεν είναι πλέον σε θέση να φροντίζει τα φυτά της, η Όλγα έδωσε την άδεια να μεταφερθούν σε αυτόν τον δημόσιο χώρο, παρατείνοντας τη ζωή τους ως «μεταναστευτικά φυτά» που τα φροντίζει μια νεότερη γενιά. Αυτός ο νέος κήπος αντιπροσωπεύει τη βιωμένη πρακτική της, υπενθυμίζοντάς μας ότι η μεταφορά σπόρων, χώματος, φυτών, νερού αναδημιουργεί αναμνήσεις από τόπους που κάποτε έζησε: τα σπίτια μας στο παρελθόν και στο παρόν.

Οι πλεκτές εγκαταστάσεις της Μαρίας Λοϊζίδου, υφασμένες στο χέρι από ανοξείδωτο ατσάλι και μεταλλική κλωστή, μας παραπέμπουν σε συλλογικές, προσωπικές και διασπορικές ιστορίες. Το έργο της *Volant Migrants* (2023) συνδυάζει την κίνηση, τη φύση και την ιστορία της αρπαγής τον κύκλο των εποχών. Τα πουλιά, τα λουλούδια, τα μοτίβα και τα ποικίλα χρώματα της φύσης γίνονται συνταξιδιώτες σε ένα απρόβλεπτο ταξίδι.

Ως Κύπρια, η εμπειρία του πολέμου βρίσκει βαθιά απήχηση στη Λοϊζίδου, η οποία αναφέρει ότι αναζητά έναν τρόπο «να συμβάλει στη θεραπεία του προσωπικού και συλλογικού μας τραύματος». Με το έργο

*Ο κήπος της Όλγας
Λεμεσός-Αθήνα, 2024*

Η εγκατάσταση πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Παπιγιόν Πρότζεκτ του Αχιλλέα Χαρίσκου, το οποίο έχει αναλάβει τη διατήρηση και φροντίδα του έργου και αποτελεί μέρος του δημόσιου προγράμματος της έκθεσης.

Volant Migrants, 2023

Ανάθεση από το Musée de la Chasse et de la Nature, Παρίσι 2023

Małgorzata Mirga-Tas

γενν.1978
Ζακοπάνε, Πολωνία

της αυτό μαρτυρεί ιστορίες συγκρούσεων και διχασμών με συμπτώνια, αξιοπρέπεια και δύναμη.

Το έργο *Migrant, la femme qui porte sa maison* (2023) είναι μια ωδή στις γυναίκες που εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους κάτω από απειλητικές για τη ζωή τους συνθήκες, διασχίζοντας σύνορα και τρικυμιώδεις θάλασσες για να αναζητήσουν καταφύγιο και προστασία.

Μια γυναίκα μεταφέρει το σπίτι της, μερικώς προστατευμένη από μια σαθρή πανοπλία από θραύσματα που μοιάζουν με σπασμένα τσόφλια αυγών, ένα φανταστικό σπίτι. Το λεπτό χαρτί και η εύθραυστη κατασκευή παραπέμπουν στις εντάσεις που οι γυναίκες βιώνουν σε περιβάλλοντα κλιμακούμενης βίας, στο ταξίδι αναζήτησης ασύλου και μέσω αποχωρισμού από την οικογένεια και τους φίλους. Τέτοια τραύματα, θλίψη και πένθος αποτελούν επαναλαμβανόμενες ιστορίες της εποχής μας.

Το *Migrant, la femme qui porte sa maison* συνεχίζει την κληρονομιά της σειράς *Femme Maison* της Γαλλίδας καλλιτέχνης Louise Bourgeois, που έγινε σύμβολο του φεμινιστικού αγώνα και του υβριδικού ρόλου της γυναίκας στην οικιακή και τη δημόσια σφαίρα.

Migrant, la femme qui porte sa maison, 2023

Η Małgorzata Mirga-Tas ζει στο Czarna Góra, Πολωνία.

Το έργο της συνυφαίνει τη ζωή με τον πολιτικό ακτιβισμό, απηχώντας το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του 1960 που διακήρυττε ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό». Η Mirga-Tas δημιουργεί «ζωντανά» υφασμάτινα κολλάζ από την οπτική γωνία της Ρομά καταγωγής της και του «μειονοτικού φεμινισμού». Το έργο της εκφράζει τη δύναμη των γυναικών και προσφέρει μια σπάνια ευκαιρία να δούμε τους Ρομά με τους δικούς τους όρους, τόσο ως σύγχρονη κοινότητα όσο και ως λαό με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά.

Το έργο της Mirga-Tas απεικονίζει την καθημερινή ζωή: σχέσεις, συνεργασίες και κοινοτικές δραστηριότητες σε μια συλλογή μεγάλων, πολύχρωμων πορτραίτων τα οποία παρουσιάζουν αξιοσημείωτες γυναίκες Ρομά, συμπεριλαμβανομένων καλλιτεχνών και ακτιβιστριών. Δημιουργεί σύνθετες υφασμάτινες επιφάνειες με υλικά που συλλέγει από την οικογένεια και τους φίλους της -κουρτίνες, κοσμήματα, πουκάμισα και σεντόνια- και τα οποία γίνονται «μικροφορείς» ιστορίας, μεταφέροντας τις στενές συνδέσεις και τις προηγούμενες ζωές τους στο έργο της.

Το *Maria's Romani Family*, ένα σημαντικό έργο, ανήκει σε μια σειρά νέων υφασμάτινων κολλάζ που παρουσιάζουν σκηνές από την εμπειρία των Σουηδών Ρομά. Η σύνθεση αντλεί έμπνευση από μια ξεθωριασμένη ασπρόμαυρη φωτογραφία της οικογένειας της Maria Dimitri. Τα μέλη της -από το νεαρό κορίτσι μέχρι τον ηλικιωμένο άνδρα με το μπαστούνι- είναι ντυμένα κατάλληλα για την κατάσταση και βαδίζουν προς τα εμπρός, πιασμένα χέρι-χέρι και χαμογελώντας στην κάμερα. Προσθέτοντας χρώμα και υφή στα ρούχα τους και στο τοπίο γύρω τους, η Mirga-Tas δημιουργεί αυτή τη χαρούμενη σκηνή μιας δεμένης οικογένειας.

Maria's Romani Family, 2022

Ο τίτλος της σειράς, *Herstories*, αντανakλά ιστορίες γραμμένες από φεμινιστική σκοπιά και με έμφαση στο ρόλο των γυναικών.

Σειρά *Herstories*

Στο έργο της *Sofia Taikon* (2023), η Sofia Taikon (το γένος Brzezinska), είναι μια Πολωνή Ρομά επιζήσασα των στρατοπέδων του Άουσβιτς και του Ράβενσμπρικ, η οποία διασώθηκε από τον Σκανδιναβικό Ερυθρό Σταυρό και εγκαταστάθηκε στη Σουηδία, αφηφώντας την πολιτική της σουηδικής κυβέρνησης που εκείνη την εποχή απαγόρευε την είσοδο σε Ρομά μετανάστες. Μετά τον πόλεμο, η Taikon διεκδίκησε με επιτυχία αποζημιώσεις από το γερμανικό κράτος.

Sofia Taikon, 2023

Η Shpresa Agushi είναι εκτελεστική διευθύντρια του Δικτύου Οργανώσεων Ρομά, Ασκάλι και Αιγυπτίων Γυναικών του Κοσσυφοπεδίου, RROGRAEK, με βάση την Πρίστινα του Κοσσυφοπεδίου. Ξεκίνησε την καριέρα της το 1999, αμέσως μετά το τέλος του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο και έγινε η

Shpresa Agushi, 2019-2022

πρώτη γυναίκα Ρομά υπεύθυνη διεθνούς οργανισμού που εργάζεται με τις κοινότητες των Ρομά, των Ασκάλι και των Αιγυπτίων στο Κοσσυφοπέδιο. Στόχος της Agushi, τόσο ως γυναίκα όσο και ως ακτιβίστρια, ήταν πάντα να βοηθήσει τις γυναίκες και τα κορίτσια από αυτές τις τρεις ομάδες να γίνουν ακτιβίστριες και υπέρμαχοι της ευημερίας τους. Εργάζεται επίσης ώστε το σύνολο της κοινότητας των Ρομά να επιτύχει ίσα δικαιώματα και πλήρη ενσωμάτωση στην ευρύτερη κοινωνία.

Η Zinet Galushi, μια απλή πολίτης του Πρίζρεν, στο Κοσσυφοπέδιο, φροντίζει για τις καθημερινές ανάγκες της οικογένειάς της και είναι καταξιωμένη ενδυματολόγος. Ο Ρομά καλλιτέχνης και ακτιβιστής Edis Galusi είναι γιος της. Ο Edis συνεργάστηκε με τη Mirga-Tas ώστε να δημιουργήσουν μια εγκατάσταση των *Herstories* στο Πρίζρεν για την τρίτη έκδοση της Μπιενάλε Autostrada. Είναι ένας από τους λίγους Ρομά συγγραφείς στο Κοσσυφοπέδιο και έχει συμβάλει ουσιαστικά στην κληρονομιά του πολιτισμού και της λογοτεχνίας των Ρομά μέσω της ποίησης και του θεάτρου. Ο Galushi συνεργάζεται με πολλούς γηγενείς και διεθνείς καλλιτέχνες, πάντα με στόχο να παρουσιάσει τον πολιτισμό των Ρομά υπό καλύτερο πρίσμα.

Zinet Galushi, 2022

Στέλλα Νάστου

γενν. Αθήνα

Η Στέλλα Νάστου ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Τρία στιγμιότυπα που η γεωμετρία του κάδρου και η σιωπή του περιεχομένου αφήνουν την ελευθερία σε όλες τις εκδοχές.

Σκάλα, 2019
Προβλήτα, 2020
Κόμπος, 2018

Τρία στιγμιότυπα που με τις αποχρώσεις του γκρίζου και την ομίχλη του τοπίου παραπέμπουν σε ζωγραφική με κάρβουνο. Τρία στιγμιότυπα, άπειρες ιστορίες.

Το νερό κινείται,
το νερό λιμνάζει,
το νερό πνίγει,
Για κάποιους η άβυσσος
Για κάποιους η ελπίδα
Θολά νερά, ομίχλη, προβλήτα, ακτή/χείρ σωτηρίας

Μαυρόασπρες αναλογικές φωτογραφίες

Τρεις διαφορετικές παρουσίες του νερού (1. Νερό πηχτό σε στάση, μια λαξευμένη σκάλα στο βράχο, ομίχλη στην ατμόσφαιρα 2. Νερό της θάλασσας και νερό του ουρανού, ομίχλη, που γίνονται ένα και τα διαπερνά η προβλήτα που χάνεται μέσα τους 3. Το ταξίδι τελείωσε, η βάρκα έφτασε, στην παραλία οι αφροί δίνουν τα χέρια τους. Από πάνω τους ομίχλη. Το σημαντικό είναι ότι δίνουν τα χέρια τους).

Τρεις ιστορίες όπου όλες οι εκδοχές ισχύουν. Η μελαγχολία εναλλάσσεται με την ελπίδα. Τώρα είναι αυτό. Μετά άλλο.

Στέλλα Νάστου

Κώστας Ρουσσάκης

γενν. 1971
Αθήνα

Η Κόλαση λοιπόν είν' η πατρίδα μας
αμάρτημα υψώνεται
ο μαύρος καπνός των εργοστασίων
ψηλά στο ξημέρωμα.

Ο Κώστας Ρουσσάκης ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Ο Κώστας Ρουσσάκης κατασκευάζει ένα νέο έργο για κοινή χρήση στην αυλή της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου. Πρόκειται για ένα τραπέζι μήκους 27 μέτρων με 90 σκαμπό, κάθε ένα από τα οποία φέρει ένα γράμμα και όλα μαζί σχηματίζουν τέσσερις στίχους από το ποίημα *Αγγίζοντας αυτή τη νεότητα*¹, του ποιητή της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς Νίκου Καρούζου. Τα γράμματα μπαίνουν γλυπτικά στα αντικείμενα, το καθένα αποτελεί μια μονάδα, έναν ήχο και όλα μαζί τα καθίσματα συνθέτουν το κείμενο, σχηματίζουν έναν τόπο συνάντησης όπου οι άνθρωποι συγκεντρώνονται γύρω από ένα τραπέζι συλλογικά. Η γλώσσα της ποίησης, οι διαφορετικές γλώσσες που μιλάμε, τα αντικείμενα, μας φέρνουν κοντά ή μας χωρίζουν, μπορεί να είναι ταυτόχρονα όρια και ορίζοντας. Ο χώρος της Δραματικής Σχολής για τον οποίο έγινε το έργο ήταν εργοστάσιο στο παρελθόν και από το προαύλιο διακρίνονται οι εγκαταστάσεις των βιομηχανικών κτιρίων της οδού Πειραιώς ξεδιπλώνοντας ένα τοπίο εργασίας. Η *Κόλαση*, όπως είναι ο τίτλος του έργου, είναι ο κοινός τόπος τον οποίο όλοι μοιραζόμαστε.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην Εθνική Λυρική Σκηνή

Κόλαση, 2024

¹ *Αγγίζοντας αυτή τη νεότητα*, Νίκος Καρούζος, *Τα Ποιήματα Α' (1961–1978)*

Γεωργία Σαγρή

γενν. 1979
Αθήνα

Η Γεωργία Σαγρή ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Η Γεωργία Σαγρή διερευνά πολιτικά, κοινωνικά, φιλοσοφικά και οικολογικά θέματα, επεκτείνοντας τα όρια των σωματικών εμπειριών. Η πρακτική της περιλαμβάνει γλυπτική, ήχο και εγκατάσταση με έμφαση στην οικονομία των μέσων, αναζητώντας την ενδυνάμωση, την ανάρρωση και τη συλλογική φροντίδα μέσω της τέχνης της περφόρμανς.

Για την έκθεση *space of togetherness* δημιουργεί ένα ειδικό χώρο συνύπαρξης με την ονομασία *Αναπνοή*, το οποίο βασίζεται στην ομώνυμη της περφόρμανς. Το δωμάτιο πλαισιώνεται από έργα που προκύπτουν άμεσα από την σωματική διανοητική και συναισθηματική εμπειρία: ρυθμός, αφή, θερμοκρασία, εγγύτητα. Το αισθητηριακό στοιχείο σχηματίζεται μέσω της *ΙΑΣΗΣ*.

Η *ΙΑΣΗ* (πρακτική ανάρρωσης από τις παθολογίες της περφόρμανς) είναι το ερευνητικό έργο σε εξέλιξη, μέρος της καλλιτεχνικής πρακτικής της Σαγρή, το οποίο ξεκίνησε πριν από δέκα χρόνια και εξελίσσεται στο εργαστήριο της, την *Υλη[matter]HYLE* στην Αθήνα. Στο πλαίσιο της προσωπικής έρευνας διεξάγει ατομικές συνεδρίες με συμμετέχοντες που έχουν ανταποκριθεί σε μια ανοιχτή πρόσκληση. Οι συνεδρίες βασίζονται σε τεχνικές που εφαρμόζει η ίδια για προετοιμασία και ανάρρωση από τις *performance* της και χρησιμοποιούν ως μέσο την αναπνοή, την κίνηση και τη φωνή.

Οι συνεδρίες γίνονται σε μια ειδικά σχεδιασμένη μαλακή σκηνή, ένα γλυπτό αλλά και έναν φιλόξενο χώρο, ένα είδος κελύφους. Η ανάγκη της σκηνής της ανάρρωσης, βασίζεται στην αντίληψη της Γεωργίας Σαγρή ότι «όλοι ζούμε τη ζωή μας στη σκηνή, δίνοντας παραστάσεις ασταμάτητα. Η *Σκηνή της Ανάρρωσης* είναι ένας χώρος όπου οι συμμετέχοντες μπορούν, για λίγο, να απελευθερωθούν από την ανάγκη να εκτελέσουν μια παράσταση για άλλους και για τους ίδιους. Εκεί θα μπορέσουν να αισθανθούν ασφαλείς και απελευθερωμένοι από οποιοδήποτε κοινό».

Η Σαγρή αξιοποιεί ως μέρος της διαδικασίας μετά τις συνεδρίες, αισθητηριακές εντυπώσεις των συσσωρευμένων σωματικών εμπειριών ως αναφορές για να δημιουργήσει έργα και να αποτυπώσει τη μνήμη του σώματος. Έργα που προέκυψαν από προηγούμενες ατομικές συνεδρίες συμπληρώνουν την εγκατάσταση. Αιωρούνται στον χώρο και λειτουργούν ως ίχνη μνήμης και αισθητηριακές αναφορές για τις συνεχιζόμενες συνεδρίες.

Η έκθεση περιλαμβάνει τη βιντεοσκοπημένη περφόρμανς *Αναπνοή*, την οποία η Σαγρή αναβιώνει από παλαιότερη παρουσίασή της το 2003 στην ατομική της έκθεση *Οικονομία* το 2023. Και εδώ, η καλλιτέχνης εφαρμόζει την πρακτική της ανάρρωσης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, η Σαγρή σχολιάζει τη φθορά και την επούλωση, τονίζοντας την αξία της ανάκαμψης στην τέχνη και στη ζωή.

Αναπνοή, 2024

Αντρέα Τζούροβιτς

γενν. 1987
Ντανίλοβγκραντ,
Σερβία και Μαυροβούνιο

Μια σειρά από σχέδια των τελευταίων ετών με μολύβι, εκτίθενται απευθείας από τα σημειωματάρια της καλλιτέχνης. Αυτές οι μορφές ή ψυχικές καταστάσεις αποτυπώνουν μια μεταβατική κατάσταση, μια κατάσταση μεταμόρφωσης και αιώρησης.

Ο Αντρέα Τζούροβιτς ζει και εργάζεται στο Λονδίνο.

Ο Αντρέα Τζούροβιτς εκκινεί από την προσωπική του ιστορία για να μιλήσει για μια συλλογική ιστορία διαμορφωμένη από τον πόλεμο, την απώλεια και το τραύμα. Οι παιδικές του αναμνήσεις από την πρώην Γιουγκοσλαβία, προτού διαφύγει στην Ελλάδα κατά τους βομβαρδισμούς του 1999, είναι κεντρικές στο έργο του και πάντα εισχωρούν με χιούμορ ή με έναν αινιγματικό τρόπο. Ως παιδί έζησε τους πανηγυρισμούς της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας για την κατάκτηση του Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Μπάσκετ της FIBA το 1998, οι οποίοι σύντομα επισκιάστηκαν από τους βομβαρδισμούς του NATO το 1999 κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο. Στα έργα του διερευνά τη σχέση μεταξύ «παιχνιδιού» και «σύγκρουσης».

Η νέα ανάθεση για την έκθεση *space of togetherness* μάς επαναφέρει σε αυτές τις τραυματικές παιδικές αναμνήσεις. Ο τίτλος *You know you can see your nose all the time, but your brain decides to ignore it somehow* παραπέμπει με παιγνιώδη τρόπο στα οδυνηρά γεγονότα που δεν μπορούν να αναιρεθούν, στις επώδυνες αναμνήσεις που παραμένουν αψηφώντας την προσπάθεια του νου μας να τις διαγράψει. Το έργο αποτελείται από μια ηχητική εγκατάσταση που περιλαμβάνει ηχογραφήσεις από το Ολυμπιακό Στάδιο της Αθήνας, όπου διεξήχθη το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Μπάσκετ του 1998, και από μια επιτοίχια εγκατάσταση που αποτελείται από χρησιμοποιημένο δάπεδο γηπέδου μπάσκετ. Πρόκειται για ένα site-specific έργο που όμως μας μεταφέρει σε ένα διαφορετικό περιβάλλον, σε ένα παιχνίδι που δεν βλέπουμε, που δεν συμβαίνει τώρα, που δεν συμβαίνει εδώ, που δε μπορεί να συμβεί. Εξερευνώντας την πολυπλοκότητα και παραδοξότητα της ανθρώπινης εμπειρίας, ο Αντρέα Τζούροβιτς δημιουργεί ένα πεδίο για να αναλογιστούμε την πρόσφατη, αν και όχι μόνο, ιστορία, την επιμονή και τη φευγαλεότητα της μνήμης και τον τρόπο με τον οποίο αυτή διαμορφώνει την πραγματικότητα.

You know you can see your nose all the time, but your brain decides to ignore it somehow, 2024

VASKOS

Οι VASKOS είναι ένα πολυθεματικό καλλιτεχνικό δίδυμο που αποτελείται από τον Βασίλη Νούλα και τον Κώστα Τζημούλη και δημιουργήθηκε στην Αθήνα το 2014.

Στο έργο τους, οι VASKOS ασχολούνται με εφήμερα και καθημερινά υλικά, συνομιλούν με ποικίλες πολιτισμικές αναφορές, διεκδικούν ταυτόχρονα το status της ελληνικότητας και της διεθνούς πρωτοπορίας, χρησιμοποιούν τον ελεύθερο συνειρμό με λέξεις, κείμενα, αντικείμενα και υλικά, υποδύονται παράξενες ταυτότητες, προσδοκούν ένα οικο-κουίρ μέλλον.

Το *You Are My Mirror* είναι μια σειρά από σκηνοθετημένα φωτογραφικά δίπτυχα που απορρέουν από τη χαρά της καλλιτεχνικής συνύπαρξης και του διαμοιρασμού της δημιουργικότητας – ένα εορταστικό και στοργικό συναίσθημα της καθημερινής εμπειρίας. Η αίσθηση της φροντίδας και της ευθύνης για τον άλλον και κατ' επέκταση το αίτημα για ισότητα και δικαιοσύνη, εμπνέουν αυτό το έργο. Οι VASKOS προσπαθούν να εξετάσουν το «καλλιτεχνικό δίδυμο» ως σύγχρονη καλλιτεχνική πρακτική και συνειδητή επιλογή που προσφέρει ένα εναλλακτικό μοντέλο καλλιτεχνικής συμβίωσης και συνεργείας, δοκιμάζοντας τα όρια της παραδοσιακής ταυτότητας και της κοινής μοναδικότητας/ενότητας του υποκειμένου. Δημιουργούν υβριδικά περιβάλλοντα μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας. Η σειρά *You Are My Mirror* έχει αναφορές στην ιστορία της τέχνης και στην κουίρ και DIY αισθητική· είναι ένα παιχνίδι ταυτοτήτων και ρόλων που παίζει με τις κατοπτρικές εικόνες και αντανάκλασεις και συχνά διαπνέεται από μοερωτισμό.

The Fishermen από τη σειρά *You Are My Mirror*, 2016/2024

Birds on the Perch από τη σειρά *You Are My Mirror*, 2016/2024

Μαριάννα Χριστοφίδου

γενν. 1980
Λευκωσία, Κύπρος

Η Μαριάννα Χριστοφίδου ζει και εργάζεται στο Βερολίνο.

Τα τελευταία 15 χρόνια, η Μαριάννα Χριστοφίδου έχει δημιουργήσει ένα πολυσχιδές έργο που περιλαμβάνει φιλμ 16mm, εγκαταστάσεις, κείμενο και ήχο. Είναι αναγνωρίσιμο για την ποιητική του στάση απέναντι στην τεκμηρίωση και την ικανότητά του να μεταφέρει, με αποκριτικότητα και ήθος, ιστορίες που συμπυκνώνουν την ευθραυστότητα της εποχής μας. Αυτό που κινεί την πρακτική της είναι μια διαρκής ανάγκη να παραμένει ευαίσθητη στα αποτυπώματα των πληγών – στην κοινωνία, το περιβάλλον και το άτομο- και να αναζητά σε αυτά εκφάνσεις ανθεκτικότητας του πνεύματος.

Στο έργο *Restor(y)ing Waters* (2024), η καλλιτέχνη συνεργάστηκε στενά επί αρκετούς μήνες με γυναίκες από την Αίγυπτο, το Αφγανιστάν, τη Γκαμπόν, το Κονγκό, τον Λίβανο, την Ουκρανία και τις Φιλιππίνες. Αυτές οι γυναίκες μετέχουν στο Δίκτυο Μέλισσα, έναν μη κυβερνητικό οργανισμό μεταναστριών γυναικών στην Αθήνα. Όπως αναδύονται από μια σειρά συλλογικών εργαστηρίων αφήγησης και πολυάριθμων μεμονωμένων συζητήσεων, τα υδάτινα σώματα γίνονται το σημείο εισόδου για να μιλήσουμε για τη δικαιοσύνη και την ελευθερία, τη μετανάστευση, την εκμετάλλευση, αλλά και για τα όνειρα, την παιδική ηλικία, τη μάγευση και την ενδυνάμωση. Στην ηχητική εγκατάσταση επτά καναλιών που περικλείει μια γλυπτική πλέξη από απορριφθέντα ηλεκτρικά καλώδια, οι μαρτυρίες της διασποράς αποδίδονται με αφήγηση και τραγούδι. Διευρύνονται για να συναντήσουν τις μαγευτικές φωνητικές παρεμβάσεις της Σαβίνας Γιαννάτου, με την οποία η Χριστοφίδου συνεργάστηκε στενά. Ένας ιστός από πεπρωμένα ξετυλίγεται καθώς η χορωδία των φωνών διογκώνεται σε ένα ρεύμα επαυξημένων αισθητηριακών εικόνων. Το *Restor(y)ing Waters* ανιχνεύει πώς η δύναμη της θέλησης γίνεται η άνωση που μας κρατάει στην επιφάνεια μέσα στα κύματα της ζωής.

Restor(y)ing Waters, 2024

Στο έργο *Rivers, Banks* (2019), μια μαιανδρική, πτυχωτή κουρτίνα μήκους 14 μέτρων που ανακαλεί τη μορφή του ποταμού Ντρίνα ο οποίος χωρίζει τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και τη Σερβία, ορίζει τον χώρο. Μέρος του ευρύτερου έργου *Days In Between* (2011-19), εξετάζει τα ποτάμια στους διπτούς ρόλους της σύνδεσης και του διαχωρισμού, της ροής και της διαίρεσης, το φανταστικό έναντι της γυμνής πραγματικότητας, την έκθεση των γεωλογικών δυνάμεων έναντι της πολιτικής εργαλειοποίησης. Μια κινηματογραφική φράση στο πάτωμα στοχάζεται τους σηματοδεδεμένους τόπους, την απώλεια και το μερίδιο μας στις αφηγήσεις βίας. Από κοινού, οι δύο εγκαταστάσεις περιηγούνται στο ρευστό συνεχές της συμβίωσης μπροστά στο φόντο ενός ακρωτηριασμένου κόσμου.

Rivers, Banks, 2019

Μαριάννα Χριστοφίδου

Ο Πολιτιστικός και Αναπτυξιακός Οργανισμός κοινής ωφέλειας NEON ιδρύθηκε το 2013 από το συλλέκτη και επιχειρηματία Δημήτρη Δασκαλόπουλο. Ο NEON φιλοδοξεί να φέρει το σύγχρονο πολιτισμό κοντά στο σύγχρονο πολίτη, αναδεικνύοντας τη δυνατότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας να αφυπνίσει, να συγκινήσει, να παρακινήσει. Συγχρόνως, επιδιώκει να συμβάλει στην ευρύτερη προσπάθεια αναβάθμισης της πόλης και της καθημερινότητας του πολίτη. Να συμβάλει στην αποκατάσταση της σχέσης του πολίτη με τη λειτουργία και τα δρώμενα της πόλης του.

Ο NEON δεν περιορίζεται σε ένα μόνον χώρο. Έδρα του είναι ολόκληρη η πόλη, το ευρύτερο αστικό περιβάλλον. Είναι ένας ζωντανός και ενεργός συνομιλητής με την κοινωνία, τους θεσμούς και το κοινό.

Ο NEON υλοποιεί τους στόχους του μέσα από εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, εκδηλώσεις και συζητήσεις, προγράμματα χορηγιών και υποτροφιών και τη δημιουργία ενός δικτύου διεθνών συνεργασιών και ανταλλαγών. Ο NEON συμπράττει με θεσμικούς φορείς πολιτισμού και ενισχύει τη δραστηριότητα δημοσίων και ιδιωτικών φορέων με σκοπό τη διάδοση της σύγχρονης τέχνης. Ο NEON επιδιώκει να αναδείξει τον πολιτισμό ως βασικό μοχλό προόδου και ανάπτυξης.

Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου | Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά

Η Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου | Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά βρίσκεται στο νούμερο 52 της οδού Πειραιώς και το συγκρότημα κτιρίων στο οποίο στεγάζεται αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αιώνα στην πόλη. Το 1997 κηρύχθηκε διατηρητέο στο πλαίσιο του προγράμματος μετατροπής της οδού Πειραιώς σε πολιτιστικό άξονα. Η κομβική θέση του κτιρίου, οι πολύπλευρες λειτουργίες του όλα αυτά τα χρόνια – εργοστάσιο της εταιρίας χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων «Σάνιτας», αποθήκες δημοσίων φορέων – και η πλούσια ιστορία του καλλιεργούν «έναν χώρο συντροφικότητας».

Η οδός Πειραιώς, η οποία εκτείνεται σε μήκος 9 χιλιομέτρων, συνδέει ιστορικά το κέντρο της Αθήνας με το λιμάνι της, τον Πειραιά, και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην αστική ανάπτυξη της πόλης. Σχεδιάστηκε αρχικά τη δεκαετία του 1830 ως μέρος του νέου πολεοδομικού σχεδιασμού της Αθήνας, αποτελώντας τη διαδρομή προς το λιμάνι του Πειραιά, πλαισιωμένη από τα ερείπια των αρχαίων «Μακρών Τειχών», που κάποτε οχύρωναν αυτή τη διαδρομή. Μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα, ο περιβάλλον χώρος ήταν διάσπαρτος με ελαιώνες. Με την αστική ανάπτυξη της πόλης, στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου δημιουργήθηκαν βιομηχανίες χημικών, μετάλλου, κλωστούφαντουργίας, τροφίμων καθώς και τεχνικά εργαστήρια και αποθήκες σηματοδοτώντας την αρχή της ελληνικής βιομηχανίας. Ορισμένες από τις βιομηχανίες λειτουργούσαν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990 ή άλλες εξακολουθούν να δουλεύουν ακόμη και σήμερα. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από τις μετακινήσεις πληθυσμών με γηγενείς, πρόσφυγες και μετανάστες της εργατικής τάξης να εγκαθίστανται τριγύρω λόγω των ευκαιριών απασχόλησης στο αναπτυσσόμενο βιομηχανικό τοπίο.

Στα μέσα της δεκαετίας του '90, η διάσημη Ελληνίδα ηθοποιός Ειρήνη Παπά ξεκίνησε την μερική ανακαίνιση των κτιρίων, με όραμα τη δημιουργία ενός θεάτρου που ονομάστηκε Σχολείον της Αθήνας. Ο αρχιτέκτονας Μάνος Περγάκης γεφύρωσε τη βιομηχανική αρχιτεκτονική των αρχών του 20ου αιώνα με μια σύγχρονη θεατρική υποδομή. Από το 2018 στεγάζεται εκεί η Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, η οποία φιλοξενεί πολυάριθμες θεατρικές εκδηλώσεις. Από το σπουδαστικό έτος 2018-2019 τέθηκε παράλληλα σε λειτουργία το Τμήμα Σκηνοθεσίας.

Ευχαριστίες

Ο ΝΕΟΝ θα ήθελε να ευχαριστήσει θερμά τους καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην έκθεση, και το Εθνικό Θέατρο και το Διοικητικό του Συμβούλιο για την παραχώρηση του χώρου Σχολείον της Αθήνας – Ειρήνη Παπά, και ιδιαίτερα τους: Γιάννη Μόσχο, Καλλιτεχνικό Διευθυντή, Δηώ Καγκελάρη, Διευθύντρια Σπουδών, Κώστα Μαρινόπουλο, Υπεύθυνο Χώρου, όπως και τους Χρήστο Ζιώγα, Νίκο Κυριαλλίδη, Γιάννη Κωνσταντακόπουλο, Εύα Μαργιώλα, Αρσένιο Τζαμουζάκη και το υπόλοιπο προσωπικό για την αγαστή συνεργασία. Θερμές ευχαριστίες στον KJ Abudu, Assistant Curator, Public Programs and Residencies, Swiss Institute και την Δρ. Ναντίνα Χριστοπούλου, Διευθύντρια και Συνιδρύτρια Δίκτυο Μέλισσα για την ουσιαστική συμβολή τους. Ευχαριστούμε επίσης τους διαΝΕΟσις, Δίκτυο Μέλισσα, Δίπυλον, Documatism, Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, ΟΧΤΩ, Παπιγιόν Πρότζεκτ, ΤΑΥΡΟΣ, Fulbright Foundation in Greece για τη συμμετοχή τους στο δημόσιο πρόγραμμα της έκθεσης. Επίσης ευχαριστίες στην Εθνική Λυρική Σκηνή, τις διαφορετικές συλλογές για το δανεισμό των έργων και τις γκαλερί που εκπροσωπούν τους καλλιτέχνες της έκθεσης.

Ιδρυτής NEON
Δημήτρης Δασκαλόπουλος

Επιμέλεια Έκθεσης
Ελίνα Κουντούρη
Διευθύντρια NEON

ΤΜΗΜΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ &
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ NEON
Υπεύθυνη Προγραμμάτων
& Εκθέσεων
Έφη Συρίγου

Υπεύθυνος Παραγωγής
Αντώνης Κούρκουλος

Συντονίστρια Παράγωγης
& Βοηθός Επιμέλειας
Ιωάννα Μίμη

Βοηθός Επιμελήτρια
Μαρία Ταυλαρίου

Βοηθός Επιμελήτρια
Γαλήνη Νόττι

Registrar & Operations
Κλεοπάτρα Καλλιγέρη

Συντονισμός Οικονομικών
& Personal Assistant
Ειρήνη Κιαχτύπη

Logistics, Υπεύθυνη Εκθεσιακών
Χώρων & Mediators
Ειρήνη Σβολάκου

Υπεύθυνη Εκθεσιακού Χώρου
& Mediators
Τζίνα Τσιλιμπή

Βοηθός Παραγωγής & Mediators
Γιάννης Δρακόπουλος

Βοηθός Παραγωγής
Αλεξάνδρα Μακρή

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ NEON
Υπεύθυνος Αρχιτεκτονικού
Σχεδιασμού
Φάνης Καφαντάρης, Αρχιτέκτονας
ΜΔΕ Ε.Μ.Π.

Βοηθός Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού
Νικόλας Αρλής, Μηχανικός
Αποκαταστάσεων Π.Π.

ART MEDIATORS
Μελίνα Γαστεράτου
Ιωάννα Γρίβα
Ανδριάννα Καζάνη
Άννα Καλοζούμη
Μαρία Καρακασιλιώτη
Κλείτος Μανωλόπουλος
Έλενα Μώρου
Αγγελική Νταή
Γκρέϊς Νουόκε
Πρέσιους Ομπεντάϊα
Ευτυχία Παπαγιαννάκη
Σοφία Παπαγεωργίου
Ντανιέλα Πάπα
Σωκράτης Σταματάτος

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ NEON
Υπεύθυνη Εκδόσεων
Άλκηστις Δημάκη

ΤΜΗΜΑ ΧΟΡΗΓΙΩΝ,
ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ & DIGITAL
Υπεύθυνη Χορηγιών,
Εκδηλώσεων & Digital
Ναυσικά Παπαδοπούλου

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
CFO
Νικόλαος Κάππας

Λογιστήριο & Διαχείριση
Ανθρώπινου Δυναμικού
Μαρία Αντζουλή
Γιώργος Γρίβας
Βίκυ Κατσούλα
Μανώλης Νταουκάκης
Λίτσα Παπασταμάτη
Θάλεια Τσιρογιάννη
Έφη Φλιάγκου

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
Μάνια Ξένου
Διευθύνουσα Σύμβουλος,
Reliant Communications

Έφη Λαζαρίδου
Media Relations,
Reliant Communications

Melissa Emery
Διευθύντρια, Sutton PR

Μεταφορά/Εγκατάσταση
Έργων Τέχνης
MOVE ART S.A.

Ασφάλιση Έργων Τέχνης
Karavias Underwriting Agency

Ασφάλεια Χώρου
Αθανασόπουλος Νικόλας

Εικαστική Ταυτότητα
Schéma – Δήμητρα Χρονά

Γραφιστικός Σχεδιασμός
Schéma – Φωτεινή Φιλοξενίδου

Φωτογραφία
Ναταλία Τσουκαλά

Κείμενα καλλιτεχνών
Igshaan Adams,
Małgorzata Mirga-Tas,
Μαρία Λοϊζίδου:
Ελίνα Κουντούρη,
Διευθύντρια NEON

Κείμενα καλλιτεχνών
Αντρέα Τζούροβιτς, Enri Canaj,
Κώστας Ρουσσάκης:
Γαλήνη Νόττι,
Βοηθός Επιμελήτρια

Κείμενα καλλιτεχνών
Κώστας Ρουσσάκης, Γεωργία Σαγρή:
Μαρία Ταυλαρίου,
Βοηθός Επιμελήτρια

Κείμενα καλλιτεχνών
Bouchra Khalili, Grada Kilomba,
Καλλιόπη Λεμού, Mona Hatoum:
ευγενική παραχώρηση των studio
των καλλιτεχνών

Κείμενα καλλιτεχνών
the AfroGreeks, Μενέλαος
Καραμαγγιώλης – Documatism,
patricia kaersenhout, Sophie Kovel,
Στέλλα Νάστου, VASKOS,
Μαριάννα Χριστοφίδου:
ευγενική παραχώρηση
των καλλιτεχνών

Κείμενα καλλιτεχνών
Taysir Batniji, Tarik Kiswanson:
ευγενική παραχώρηση των
καλλιτεχνών και της Sfeir-
Semler Gallery Beirut/Hamburg

9 Σεπτ. - 20 Οκτ. 2024

Τετ. & Κυρ. | 11.00-19.00

Πεμ.-Σαβ. | 12.00-20.00

Είσοδος Ελεύθερη

neon.org.gr

n.t.gr

[#neongreece](https://twitter.com/neongreece)

[#spaceoftogetherness](https://twitter.com/spaceoftogetherness)

NEON

Επίσημος Χορηγός Αερομεταφορών

AEGEAN

A STAR ALLIANCE MEMBER